This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

Oddiljenja Sigetskoga čentiri děla

Pavao Ritter Vitezović

Digitized by Google

THE SLAVIC COLLECTION

Harvard College Library

GIFT OF

Archibald Cary Coolidge, Ph.D.

(Class of 1887.)

Received 1 July, 1895.

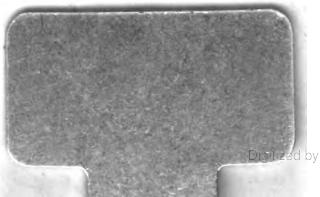

Digitized by Google

~~Oddiljenje Sigetske~~
Four parts of Pavl
Keng, The hero of the
Siget.

with an introduction
life, deeds, and death
Nicolaus, prince of Zr

Agram
(Serbo-Croatian)
Pavel Rittir named V.

Digitized by Google

Digitized by Google

8-89

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

NIKOLA Knez ZRINJSKI
Vitez Sigetski.

Digitized by Google

PAVLA VITEZOVIĆA SENJSKOGA,

ZLATOGA VITEZA

ODDILJENJA

SIGETSKOGA

ČETIRI DĚLA.

S UVODOM

O ŽIVOTU, ČINIH, I SMERTI

NIKOLE kneza ZRINJSKOGA.

U ZAGREBU,
štampano pri Franji Suppanu
1836.

Digitized by Google

Slav 88?1.6.100
Slav 8821,2
A
✓

Harvard College Library
Gift of
Archibald Mary Orth [illegible], Ph. D.
July 1, 1886.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
AUG 30 1965

Digitized by Google

Dobrovoljnomu Čitatelju.

Pravopis u nazočnom dělu poprimili smo onaj, koj zmed različitih, do sada u ilirskom narěčju potrěbovanih, razumu najbolje odgovara; koj naučenii naroda slavjanskoga, takodjer izvan Ilirske stanujući, muževi preporučuju; kojim je novo izdanje Kačića spisano; kojim se Danica Ilirska od dužjega već vrěmena služi: Novine pako političke, kako se nádamo, na skorom se služile budu.

Pravopisa ovoga naredba obćinska jest: „*slova, koja se sa svim tako pišu, kano u latinskoj abecedi, izgovaraju se latinskim načinom.*“ Buduć pako, da je latinska abeceda nedostačna za vse slavenske glase pisat, upotrebljavamo slovo j — jota potezni — za pomehčanje skupglasov: d, g, l, n, t, n. p. rodjen, *Gjuragj*, *ljubav*, *knjiga*, *bratja*. Znamenujemo takodjer slova *c*, *s*, *z* od zgora potezom zavernjenim — *č*, *š*, *ž* — za ukazat njim odgovarajuće mehke glase n. p. članak, šibica, žaba. Slovo *c* od zgora pote-

Digitized by Google

zom pravim naznačeno (*ć*) glasi kano *tj*, i razlučuje se od ovoga tim, što se ovo u proizvodjenih — derivatis — rěčjah potrebuje, kanoti: brat bra*tj*a, piti pi*tj*e, platiti pla*tj*a, i piše se samo u srědini rěčih: a ono se piše na početku, u srědini, i na kraju n. p. *ć*utiti, *ć*utenje, lahkoća, težkoća, slaboća, moć, noć, peć, već. Zadnjić znamenujemo slovo *e* od zgora potezom zavernjenim (*ě*), i potrěbujemo ga kano cyrilski *jat*, to jest za izraženje onih slovkih (syllab), koje se nědga kako *e*, nědga kako *i*, nědga kako *ie* ili *je*, polag različnosti najmre navade pri Slavjanih izgovaraju; tako n. p. vele někoji kod nas l*e*po, někoji l*i*po, někoji l*ie*po ili l*ije*po: mi pišemo l*ě*po, ostavljajuć vsakomu pervu slovku po volji svojoj izgovarati.

Digitized by Google

Ljubezni i slavni Narode Ilirski!

Radujmo se vsikoliki vsim serdcem sverhu srěću nazvěštjajuće dóbe, koja se vu novešem vrěmenu očima duha našega otvara! Bogom nam poslani — i jurve k Bogu povrativši se — Vladavac, koj podložnike svoje kano rodjenu svoju dětcu vzirati navadan biaše, koj do skrajnjega svojega duha samo s dobrom te dětce zabavljen, njoj za neprehodljivo odvětničtvo svoju otčinsku ljubav ostàvi — taj Vladavac biaše zaisto mudri i dobri otac. Oddaljen od vsake jednostranosti nevoljaše nijednoj strani svoje mnogobrojne obitelji više, nego drugoj. Lěta, črez koja mu je božje providjenje ravnanje tolikih milionov zavěrilo bilo, bihu lěta pogibeljnoga izkušavanja. Podnese jih srěčno, pače slavno: ali Vsevišnjemu budi dika i mi možemo s dobrom svěstju vu prošastnost ogledati se!

Digitized by Google

Ako su ostali austrianskim žezlom (sceptrum) srěćni narodi svoju dužnost učinili, nije niti najbrojnii tih narodov — kako je i pravo — zaostal. Šestnaest milionov Slavjánah skupiše se okol preljubljenoga svojega Vladavca, žertvovaše imanja i kerv radostno za občinskoga otca; i kad sada vu knjigah trudnih vrěmén čitamo: kako su austrianski podložnici, zarad ratnih nezgódah od svojega dědinskoga Vladavca na někoje vrěme razčlenjeni, to raztergnutje gorkom bolju podnosili; kako su se vazdar tersili samo ondě svoju domovinu tražiti, gdě *Franjino* otčinsko žezlo ravnaše; kako su oni — akoprem jih je šegavi (lukavi) neprijatelj pretvorno izvišival i milostjami svojimi kojil — vsaku priliku krěpko poprimili za moć se k dědinskomu svojemu Vladavcu natrag povratiti; kad o Glogovu i spodobnih dogodjajih čujemo ili čitamo — jelte bratjo tada se uzdižu persa naša, tada serdce naše silnie kuca, lice se naše orumenjava, i radostno i gizdavo podvikujemo: *u istinu to su bili naši otci, bratja naša, to su Slavjani bili, to su bili Horvati?!*

Usliša milostivo nebo molitvu našu: dokonča se veliki boj za korist našu. Mudrost vladavcev naših nadvladala je plohu ratnu, i mi

Digitized by Google

se uživamo blagoslovov mira. Med ovimi je najizvišeneši, i človeka najdostojneši: razvijanje i zdělanost razuma i serdca. K tomu je polag dobrih obćinskih odhranilišćah po mudrih upravah uredjeno slovstvo iliti literatura najprikladnie srědstvo. I nut i na ovoj po predjih naših malo pertitoj stazi počeli smo mi dalje stupati! Kakogod bratju našu na Dněstru i Moldavi, tako je i nas najdobrotivneši Vladavac s potrěbnimi k tomu srědstvi obskerbil. Političke novine s hasnovitom prilogom nazvěštjaju nam vsakoga tjedna vu našem narodnom jeziku zaufanost Vladavca k našemu puku. — Ukažimo se daklem vrědnimi te zaufanosti razumnim i pomnjivim upotrěbljenjem ponudjenoga nam srědstva. Vsakoga tjedna obnavljajući se, i najosobiteše dogodjaje iz političkoga života pukov oglašujući s različitimi znanji iz obora (ambitus) slovstvenoga, iz dogodovšćine pukov i naravi, umělnostih, i hasnovitih iznajdjenjah obogatujući nas časopis jest za slovstvo to isto, što je i oddihavanje za člověčansko življenje. Ovim okom imaju se naše „*Novine horvatske*“ i naša „*Danica*“ motriti. Brez takvoga pismotvora bila bi vsa naša tersenja osamljena i zato slaba. Proštimavajmo anda taj naš časopis kano najskuplje

Digitized by Google

blago cělóga naroda, i podverzimo se dragovoljno vsakim — zaisto ne velikim — žertvam, koje su za njegovo uzderžanje i uzdignutje potrěbne.

Akoprem je dobni takov pismotvor za duhovni život naroda jako potrěban: nemože vendar vu njem cělo slovstvo obstati. Potrěbne su nam verstne knjige, koje nas sverhu toga temeljito obučavaju, što mi kano pravi kerštjani, kano dobri podložnici, kano dobrohotni gradjani, kano brižljivi otci, kano utljivi supruzi, (zärtliche Eheleute) kano pokorna dětca, kano svěstljivi gospodari i službenici činiti imamo; koje nas vuputjaju: kako bi mi različite od zvěradi, bilja (Pflanzen) i naravi grozeće se nam pogibelji odvernuti, i vsakoverstne predmete, s kojimi je predobri stvoritelj našu zemlju obskerbil i uresil, na našu korist, na dopuštjene priliěnosti i vugodnosti našega zemaljskoga života upotrěbiti mogli.

U ostalom budi nam vsejedno, je li se ovi predmeti cyrilskimi ili latinskimi predstavljali pismeni; budući, da će ovaj dvojverstni način pisanja iz važnih uzrókah još dugo vrěmena obstati, i obstati mora. *Dobro bi anda bilo, da se mi zarad naše vlastite koristi vu obodvih ovih na-*

Digitized by Google

činih pisanja obučavamo. Početak ko toj hvale vrědnoj i verlo potrěbitoj slogi učinjen je sréćno s jedne i s druge strane nesamo vu, nego takodjer i izvan Horvatske. *Ne zakon, ne pismena, nego občinsko rodbinstvo i jezik čine narod vu pravom smislu.*

Nego k tomu vsemu potrěbujemo još něšto, što bi nam pri vsem gorirečenom za vzor (Ideale) služiti, naše krěposti k vsakomu dobromu, lěpomu, i hasnovitomu podbadati, naše dužnosti polehčati, i iz našega činjenja nastavša vuživanja brezkonečno uzvišivati imalo — mi potrěbujemo *živu ljubav k našemu narodu i k vsemu, što se naše narodnosti tiče.* Samo Bog može sám vse: člověk će rědko kad što vekšega učiniti, ako se s drugimi nesloži. Koja pako sloga može biti prirodneša, terpljivneša i hasnoviteša od one, koja osobe i obitelji jednoga roda, jezika i običaja veže. Samo vu *našem* narodu najdemo mi *naš* jezik, *našu* dogodovšćinu, *našim* krěpostjam i nagnjenjem priměrne navade. Poradi okolnostih, koje su mnogo stoletjih akoprem nam čineći se nevidljivi, vendar bitni (essentialis) na nas upliv (influxus) imale, sposobni smo samo iz krila *našega* naroda pravu i dobru zdělanost zadobiti, kod nikakvoga drugo-

Digitized by Google

ga puka nedostignemo mi ono, što bi nam zadovoljno *našu* narodnost nadoměstiti moglo. — Samo nerazumne živine bivaju směšanjem blagorodneše, člověk se pako tim srědstvom nagerdjuje, što se neizbrojnimi peldami iz staroga i novoga vrěmena dokazati može. Zarad toga se zatajenje svojega vlastitoga naroda, i sužanjsko naslědovanje tudjega nesamo vele serdita pogerda prama svetomu pepelu predjih: da li jošter *duhovno samoubojstvo* pravično nazvati može.

Iz toga uzroka budi nam vse ono dvojstruko skupo i drago, što sveto ćutenje narodnosti vu nas pobudjuje. Vsaka osoba, vsako činjenje, vsako dělo, koje k toj sverhi služiti može, neka se narodu obznani. Već se je mnogo, jako mnogo za nas, i naše potomke izgubilo; budući su se naši predji bolje u činjenje, nego u hvaljenje razumili. Mnoga ti se je tudja ptičica našim perjem uresila! Da nisu Gerci svoje Homere, svoje Hesiode, Pindare, i Herodote imali, što bi jim njihovi Herkulesi, Theseusi i Achillesi hasnili? — zar mislite, da bi se oni brez takvih spomenov onako težkoga oslobodjenja vu novešem vrěmenu poduzeli bili?

Biaše dugo, jako dugo vrěme, kad se je

Digitized by Google

mislilo, da se pervenstvo mačem dokazati može. Da mi u toj versti nismo zadnji bili, vsakomu je dogodoznancu poznato; akoprem gledeć na mnoge naše žertve ono Virgilievo prilagoditi si možemo „*tulit alter honorem*‘ — drugi je slavu odnesel — Sad nam je druga staza otvorena: *staza zdělanosti znanjah i običajev*, na kojoj lěnariti se tako bi za nas pogibeljno bilo, kako bi negda škodljivo bilo oružje odhititi vu ono doba, kad su se Turci grozili ne samo nas prožderti; da li jošter svoje sile na istih zidinah bečkih pokušavati.

Iz vsega dosihdob rečenoga možete lahko dragi zemljaci zaznati, koj nas uzrok na izdanje ove knjižice gànu. Da bi se najmre spomen dvih glasovitih mužev něšto vu našoj pameti ponovil, něšto pako pobudjaval, i črez to se *ljubav k našemu dragomu narodu* uzmnožala. *Pavel* najmre *Vitezović*, takodjer i kod tudjine glasovito učeni muž — od kojega s vrěmenom više našim dragim zemljakom priobćiti kanimo, ako nas vu ostalom pri ovom pervom pokušavanju narod velikodušno podupre — *Pavel Vitezović* deržal si je već pred 150 lět za nasladnost i diku narodnim jezikom pisati. Med njegvimi horvatskimi děli najvrědnie nam je: njegovo *Od-*

Digitized by Google

diljenje Sigetsko, u kojem neumerloga viteza sigetskoga *Nikolu Zrinjskoga* pěva. Ovo je dělo vre tako rědko, da već iz toga uzroka zaslužuje preštampano biti. Za laglje razumljenje pěsmotvora pridali smo obilatie opisanje iste zgode s někojimi drugimi simo spadajućimi čini polag najvěrojatniih izvórah. Bože daj, da ovo poduzetje naš dragi narod dobrovoljno primi, i ovim načinom tako nas vu našoj domorodnoj pomnji podupre, kako takodjer i druge k spodobnim poslovanjem pobudi; ar věrujte nam zaisto draga bratjo, da je već skrajnje vrěme naše se stvari poprijeti. *Izgubljeno dobro lahko najde gospodara;* to nam bistro pokazuje něki skazljivo učeni Němac, koj u Gratismagazinu vu Lipskom izhadjajućem kanoti prilogi k Pfennigmagazinu, i to vu broju četvertom prošastoga tečaja, gdě o glasovitih muževih naroda *němačkoga* govori, metje ovoga istoga *Nikolu Zrinjskoga*, kojega životopis mi Vam sada priobćavamo, taki drugoga vu red svojih glasovitih *Němácah.* Ako indi što takvoga Němci čine, kako bi se sverhu drugih bližnjih usudjenjah čudili? i ako se od vsih stránah za našim ruka pružala bude, što će nam najpotlam ostati? što će nam ostati za platju tolike prolivene kervi naših vi-

Digitized by Google

težkih predjih, kad nam se i isti spomenak na njih otimlje? što bi se doista i dogodilo, ako se mi za naše vlastito nebi brinuli; ar *izgubljeno dobro lahko najde gospodara.*

Nego nadajmo se boljemu, uzdajući se nĕšto u naše vlastite sile, a nĕšto uvĕrujući se čversto: da će naš svĕtli Car ono milostivo izpuniti, što je Njegov i naš blaženopokojni Otac počel. Ako naprotiv On kada opet svoje Horvate vu poboj pozove, tada ćemo i mi pokazati, da se i naša Mudrinja (Minerva) u oružje razumie.

Pisano u Zagrebu mĕseca Rujna 1835.

Izdatelji.

Digitized by Google

Digitized by Google

UVOD.

NIKOLA knez *ZRINJSKI*,

i

Obsědjenje Sigetsko

léta 1566.

Nij' bilo dosihdob što je svět okružil
Vrědniih, kih bi grob veće súz zaslužil
Neg' ov, v kom počiva jedno čudo světa,
Slika věre živa, cvět ratnoga cvěta.
Knez Mikula Zrinski, vitez runa zlata,
Slavni ban slovinski, Dalmát i Horváta'
Pače čast kerštjanska, dika dalmatinska
Hrabrenost horvatska, i slava slovinska.
Vitezovič oddiljenja siget. d. IV.

Mnogoverstan je način, kojim se sile duha člověčanskoga ukazuju. Mnogo je većji děl ljudih dneve ovoga života u miru i tihoći sprovadjajućih; i akoprem je i najmanji člověk céloga světa u očiuh vseobjimajućega providjenja potrěbiti članak: čini nam se vendar, da je mnogi brez vsake vrědnosti. Jerbo on samo ži-

Digitized by Google

vi samomu sebi na radost i žalost, ter spomenak njegov težko dopira do najbližjega vrěmena, i težko ga poznade njegov najbližji rod.

Medjutim krase tu prostu jednakost od vrěmena do vrěmena prekoredna ukazanja sile razuma i volje; narav pokazuje na posebnih čim člověk postati može, akoprem on poradi svoje ili tudje krivde tim rědko biva.

Ukazanja takova prekoredne sile duha člověčanskoga, na koliko je ona dobro poprimila pravilo, veliku imaju korist za cělo člověčanstvo; ne samo poradi dobrih, blizih, ili dalkih učinkov, koji odonud nastaju, nego takodjer i zarad toga: jerbo čini velikih mužev, kanoti tolike po izgledu oživljene dělatelne uprave, s nami i potlam nas živući svět na nasledovanje dobroga pobudjuju.

Ali naravno imaju takovi izgledi najvećji učinak za ono pleme, i za onaj puk, iz kojega srědine slavom pokriveni proizidoše muževi. Veliki čini predjih naših, sugradjanov naših ne samo nalažu nam dužnost naslědovanja: nego dapače batruju nas k pouzdanju u naše vlastite sile. Nevidi nam se najmre nemoguće ono učiniti, što naši već učiniše.

U ovom smislu uzdamo se, da ćemo ilir-

Digitized by Google

skomu, pače i cělomu slavjanskomu narodu ne brezkoristnu učiniti službu, ako na kratkom ukažemo život i smert vitežkoga muža, koj je u njegovoj srědini izniknul, i s kojim se on podpunoma, i pravično gizda; ne kano da nebi ovaj slavni muž do današnjega dana světu, a najpače nam Slavjanom poznat bil; nego zašto bo se je bojati: da mi polag naše slavske čednosti neprecenjeni ovaj naše narodne slave kiné neizgubimo; budući nemanjkaju dan današnji ni takovi ljudi, koji neznaju, ili nećeju znati, da je Leonidas sigetski Horvat bil. Ovakove k boljemu uputiti ne samo imamo pravo, nego dapače i dužni smo.

Viteza našega priděvak, uzet od imanja nikoč i grada Zrinja u banskoj granici ležećega, jest mnogo noviega izvora, nego dogodovšćina njegove plemenite korenike; jerbo je najstarie ime plemena njegovoga Šubić bilo. Ali da je ovo pleme od rozgve rimskih Sulpicievˇ, to je gola naga bajka (fabula), koja za se ništa drugo nejma, nego slabu spodobnost imén.

U jedanaestom več stoletju nalazimo stariega i mladjega Marmonju plemena Šubićevoga, a potomak njihov Stěpan I. zadobi 1251. od kralja Bele IV. kanoti platju mnogo

Digitized by Google

verstnih njemu tako na kopnu, kako i na vodi učinjenih službih potverdjenje sverhu posědovanja na njegovo pleme već pervlje spadajuće, ali u tečaju vrěmena otete knežie Brebira u Dalmacii. Stěpan II. gore spomenutoga sin biaše banom slavonskim, i sazida varoš Jablanicu. Sin njegov Pavel I. knez šplitski, klišski, i ostrovički, ban dalmatinski i horvatski podpiraše po smerti Andrie III. kralja ungarskoga Karola Martella, i umri na 1312. Sin ovoga Pavel II. naziva se u starih pismih „knez silni" i ne brez uzroka; jerbo sám Ludvik veliki nederžaše za probitačno očitom silom na njega udariti, za neprisilovat ga, da u vužje s Venetčani pristane družtvo.

S tim većju nagnjenost pokazivaše kralju Ludviku Gjuragj IV. Pavlov sin, i zato je mnogimi imanji bil nadaren. Ovaj zaměni odvětničko svoje imanje Ostrovicu za kraljevskim gradom i gospodčijom Zrinjem 1347. Od ovoga Gjurgja počemši zvahu se vsi Šubići obično Zrinjani. Petar I. unuk Gjurgjev a sin Pavla IV. učini zarad poraženja s Turci lěp rodu glas. Sin njegov Petar II. pade u nesrěćnoj bitvi pri Modruši. Nikola

Digitized by Google

starii sin Petra II. priklopi se kralju Ferdinandu I. prijućemu se s Ivanom Zapoljom za krunu ungarsku.

Povekšavši ovaj Nikola po suprugi svojoj Johanni, jedinoj kneza kerbavskoga Ivana Karlovića kćeri bogatstva svoje obitelji, ukrasi ju neizmĕrno više svojim jednakoimenovanim sinom, kojega život i smert na kratkom predstaviti, jest sverha nazočnoga dĕla.

Vrĕme života slavnoga ovoga viteza pripada baš onoj dóbi, koja za cĕlo kraljestvo ungarsko zaisto najžalostnia biaše. Pomanjkanjem dužnoga počitovanja prama kraljem Vladislavu II. i Ludviku II.; ne manje nutarnjom neslogom oslabljena Ungarska podnese na polju Muhačkom smertnu ránu. Opade kralj s jezgrom velikašev i plemenitašev; a slavodobitni okrutnik popústi veću stranu kraljestva ognjem i mečem, uze život i imanja, ter zasitivši se grabeža i morenja, odpúti se svojvoljno natrag. Tri lĕta potlam pozove ga opet za prestoljem i krunom hlepteći Ivan iz Zapolja na najvećju domovine pogibelj, da bi se natrag povratil. To biaše željni povod za predobljenjem žedjajućemu Turčinu, da se učini gospodarom nad većjom stranom kraljevstva, i da takovo svojim

Digitized by Google

gvozdenim žezlom tlači, doklam se po poldrugom stolětju božjemu providjenju nerači, desnicom Leopoldovom potvoru ovu iz ungarske zemlje izagnati.

Nesrěćne ove dóbe bila je perva strana, u kojoj je naš verli vitez svoje i zemljakov svojih ime proslavil. U vrěme žestokoga muhačkoga boja bil je još utljim (zart) mladencem; nego kada Soliman 1529. Beč obsědjaše, ukaza se Nikola — koj je iz rána za slavom hleptil — u 22. dobe svoje lětu med branitelji stolnoga ovoga městа zakonskoga kralja svojega; i već onda tako se je izkazal, da ga je cesar Karol V. začuvši njegova viteztva, zlatim vitezom napravil.

Od to doba imadjaše Nikola podpunoma svojega kralja pouzdanost, koje vrědnim se učiniti nastojaše vsom moću i krěpostju. Samo ćemo někoja njegova viteztva, koja su brezsmertno branjenje sigetsko predišla spomenuti.

Na 1540. kada Usref paša bosanski jednu stranu horvatske zemlje ognjem i mačem popustjaše, i isti grad Zrinj obsědjaše, nepręči mu samo Nikola ovu tverdjavu predobiti, da li još̆er sjedinjen s bratom svojim Ivanom predje

Digitized by Google

Unu, obstri Dubicu i Kamengrad, ter s bogatim plěnom natovaren, povrati se doma.

Na 1542. biaše Nikola kraljevskim, pod zidinami peštanskimi s Turci borećim se četam, ne na malu pomoć. Kada bi najmre Turci iz varoša, već onda u njihovoj vlasti stojećega, po Vitelliu i Perénjiu na napadenje izvabljeni, ali s vojaci budimske tverdjave preko domišljenja naših objačeni tako se bili, da se dokončak već dvojmben vidjaše: tada donese im Nikolau skrajnjem času odlučljivu pomoć. Brat njegov Ivan pobi se prošasto lěto sa zagrebačkim biškupom Šimunom Erdődyem, i bi pri obsědjenju grada Vinodola ustrěljen. Čin ovaj tako je razjaril Nikolu, da je odredil brata svojega osvetiti; i doista zlo bi bilo po Erdödya, da se Ferdinand kralj neuměša, ter jih tako potěši i pomiri. Ovo pripetjenje dalo je uzrok, da Nikola, koj takaj u ležaj peštanski pozvan je bil, na rok (terminus) dojti nemogaše. Ali oddiljivši se sa svojimi 400 horvatskimi konjanici, i došavši već blizu Pešte, zaključi iz gromovitoga tutnjanja topóvah, da su naši s neprijateljem već na ruke došli. Pobudi tada svoju hrabrenu četu k beržjemu stupanju za moći se nad slavom te bitve dělnikom učinit, koje se

Digitized by Google

i zgodi tim načinom, da junački ovi sinovi znojem i prašinom posuti, kano razjareni lavovi na neprijatelja navale, podbodši se vzajemno k djedjernomu borenju, kakono se družini Nikole Zrinjskoga pristoji. I tako biše Nikola po svědočanstvu jednovrěmenoga Istvanfya najpoglavitii obranitelj kraljevskih četah. Skoro za tim napravi ga kralj Ferdinand banom, koju čast 12 lětah obnašaše, dok ju tovarničtvom nezaměni.

Kada bi na 1556 pervi put zbiljneše Turci Siget obsěli bili, napade kraljevska vojska pod vojvodom palatinom Tomašem Nádasdyem na Bobovac za vezira Alia od Sigeta odvratit. Dovede Nikola kano ban horvatski okolo 1,000 konjanikov, vojevaše sa svojimi Horvati — po prastaroj za nas vele dičnoj navadi — na učelju kraljevske vojske, prinese najviše k podpunomu preobladanju, i pokaza svoju osobnu hrabrost tim, da mu je jedno zerno konja pod njim, a drugo kepenjak na njem prestrělilo. Istvanfy dokazuje, da je Nikola u ovom boju iste neprijatelje na začudjenje pobudil; kada bi ga Budak turski zapovědnik iz Věrovitice našim jezikom bil pital: tko je on? odgovori mu: da je Nikola Zrinjski, i da daje Alia pozdraviti.

Digitized by Google

U istom lětu popadoše naši pod vojvodstvom kraljevskoga princa Ferdinanda grad Korotnu. Nikola je takodjer nazočen bil, i dva iz njegove čete popeše se pervi bunovito na zidine gradske. Oni se zvahu: Stěpan Tompa zastavnik, i vitez Petar Patačić.

Ali je vse ovo samo vrědno predigrivanje bilo k onomu, što je uprav našega viteza ne samo u dragoj domovini, nego jošće i u očiuh čeloga kerštjanstva nevmertelnoga učinilo: razuměvamo udivljenja dostojno branjenje sigetsko.

Zakladatelj sigetski kako vele, biaše něki Osvaldus Anthemius Gerk, naselivši se u Ungarskoj. On sazida na otoku, po rěki Almašu u šimegskoj gradmedji uzstrojenom, čverst turanj. Ovoga dade Valentin Enning s magjarskim pridavkom Török — koj pod kraljem Ferdinandom ne manju sebi, kako i domovini žalostnu ulogu (Rolle) igraše — još bolje utverditi. Ali vidivši njegovi sinovi, da nisu kadri ovaj grad braniti proti Turkom — koji su medjutim Šiklош i Pečuh s mnogimi bližnjimi i čverstimi městi preobladali — predadoše ga kralju Ferdinandu.

Siget sostojaše u ono vrěme izvan tverdjave — koja je na dvě strane razdělјena bila — iz

Digitized by Google

staroga i novoga varoša; i akoprem na ravnici postavljeno, biaše vendar koliko naravom, toliko i umětnostju člověčanskom za ne preveliku silu dosta utverdjeno město. Osebujno pako bil je ovaj grad jako nepriličan Turkom zarad blizoga položenja po njih pri Dravi i Dunaju posědjenih měst, koja poradi čestih napadénjah hrabrene sigetske posadke (Besatzung) mnoge terpljahu kvare.

Iz toga uzroka biaše **Siget** već lěta 1556 od Turákah pod vodjenjem vezira **Alia** dva měseca skorom obsědjen. Za onda zapovědaše tim městom hrabri Horvat **Marko Stanšić**. I akoprem Turci vanjski varoš jur na prah i pepel obernuše, i njim zavladaše: ništarmanje izkušavahu badava, akoprem ne brez velikoga kvara, tverdjavu predobiti.

Nego još deset samo lětah dozvoli sudbina zastavi križnoj na sigetskih zidinah vijati se, dok ju na veliku žalost kerštjanstva, nego i ne brez neumerle slave braniteljev s poluměsecem nezaměni.

Nastupivši **Maximilian** 1564 za otcem svojim kraljevanje, odluči: po produženju pod **Ferdinandom** I. još ugovorenoga mira, tegobe ratne od podložnikov svojih odvratiti; ako-

Digitized by Google

prem su mnogi velikaši, a osobito Nikola Zrinjski sa svim protivnoga mnenja bili. Posledńji ovaj dokaza izmed ostalih obilno: koliko je prudnii rat od mira osobito s tako nevěrnim neprijateljem.

I pak izprazno ostade ljudoljubno Maximilianovo nakanjenje črez privare Ivana Sigismunda, i črez pohlepnost Solimanovu za imanjem. Ovaj biše sudjen do svoje sverhe ungarskim biti bičem! Soliman ostavi u početku měseca Lipnja (Junia) 1566 Carigrad, ter naravnà put uprav u Belgrad. Iz početka činjaše se k Jagru (Erlau) putovati, koj varoš kanoti manje utverdjeni najpervo oduzeti, i od onud svojim baš u ono vrěme varoš Gjulu obsědjajućim četam laglje pomoći mišljaše.

Početak vojevanja vidjaše se Turkom neugadjati; jer kada bi Mehmet novonaimenovani paša bosanski sa několiko stotín konjanikov napervo poslan bil, za zemlje, i njihove okolice spoznat, i Nikola — koj vse prilike Turkom nahuditi dosada vsigdar s najsrěćniim poslědkom potrěbovaše — to saznade, poslà hiljadu konjanikah, i několiko stotin pěšákah pod zapovědjum Kašpara Alapia sestrića svojega; onda Vuka Papratovića, Nikole Kobaka, i Pe-

Digitized by Google

tra Patačića proti neprijatelju. Ovaj je bil uzel ležaj svoj u prědvarošu šikloškom, i mišljaše: da je sa vsim brezbrižan; kad bi pri osvětku dneva, naši ti na njega navále. Poraženje Turák biaše podpuno: samo malo ih mogaše život svoj bĕgom sahraniti. Mehmet isti pade boreći se; a njegov sin biaše kako někoji hoćeju u grabi gradskoj, u koju je bil skočil, neizbrojnimi krugljami prestrĕlan: a kako drugi opet hoćeju, u Siget kano sužanj odpeljan. Naši se povratiše kano slavodobitnici bogatim plĕnom obteršeni natrag u Siget.

Pripetjenje ovo odluči sudbinu Sigeta. Zakle se Sultan, da će smert ljubimca svojega osvetiti, učini pri Petrovaradinu gotov već most razstaviti, uze put proti Oseku, i zapovědi Hansi zapovědniku pečuvskomu pod smertnu kaštigu, prĕko Drave što skorie most udariti.

Kada bi ovaj po mnogom napinjanju i velikoj muki već gotov bil, odděli se cela vojska preko Muhača i Šikloša. Od Haršanja biše težki topovi pod ravniteljstvom Ali Portuga — portugalskoga odmetnika — i dĕl jedan konjaničtva napervo poslani, koji jur pervoga Kolovoza (Augusta) pod stĕne sigetske dojdo-

Digitized by Google

še, i od posadke hrabreno dočekani bihu. Soliman isti dojde 5ga k gradu S. Lovrenca za onda već porušenomu; drugi dan pristupi bližje k Sigetu, gdě došastje njegovo pucanjem vsih topóvah proslavljeno biaše tako, da se je gromovito tutnjanje topov tjam do Kaniže i Lendve razširivalo.

Nikola nije čisto ništa zanemaril, što dužnost hrabroga, providnoga, svojemu kralju, i domovini vsum dušum povdanoga vojvode potrěbljavaše. Za vrěmena još biaše grad hranom i potrěbnim oružjem — od strane iz imánjah Zrinjskoga — tako obskerbljen, da bi iz toga ogleda godišnja obsědjenja podnesti mogal. Samo jedno uzmanjka, što bi baš cělomu život dati moralo: dovoljni broj čétah; ar težko što više preko 2,000 momákah imaše posadka u onaj mah, kad neprijatelj nadojde. Niti u tom ogledu manjkaše našemu vitezu prozrětelnosti (providnosti), moljaše on silno pri Gjuru s velikom vojskom ležećega cara Maximiliana, da bi mu pojačenja poslal. Istinabog, da mu poslaše dva děla němačkih čétah, ali jurve prekasno; ovi ti najdoše grad čversto obkoljen, pak okrenuše pleća. Nesrěćna družba viteza našega bila je u istinu, što se može reći, izbor

Digitized by Google

uvižbanih, i u mnogih pobojih izkusnih vojakov; od kojih nékoji kano gradjani sigetski već pod Stanšićem obsěd slavno uzderžaše; drugi pako kano pritežnici (pertinens, der Angehörige) Nikolini zakitiše se u mnogih bitvah pod milim svojim gospodinom vitežkom lavorikom. Al Soliman dojezdi sa svojimi skorom 200,000 vojnikov — od kojih veliki děl sam Janičar biaše — s neizbrojnim oružjem, i s uzpomenom mnogih zadobljenih preobládanjah. Tim vsim odoliti biaše za 2,000 hrabrenih prekonaravna uloga (Aufgabe, positio), osebujno kad se promisli, da najpoglavitia obramba grada vu umětelnom i odvoditeljnom plesu (jezeru) sostojaše. Kada bi već u nazočnosti grada bil neprijatelj, pozove Nikola vse svoje věrne u město nutarnjega grada skupa, i govoraše ovako: „Bratjo moja, hrabreni vojaci čestitoga ca„ra! vidite Sultana pred očima našima; upert u „moć, i u množinu nevěrnikah, uzimlje proti nam „oružja: mi pako pouzdajmo se u Boga, koj će „nam pomoći, ako mu se pravom pobožnostju „uzmolimo. Nego je najpotrěbnie: da složni, „i věrni budemo dok nas božja volja medju „ovimi zidinami skupa uzderži. Zato za prudno „deržim, da se svetom zakletvom k věrnosti

Digitized by Google

„prama Bogu, našemu caru, i k ovoj siromaš-
„noj zemlji vzajemno obvežemo. Najpervo ću
„se ja zakleti, zatim budete vi slědili, da tako
„vzajemno vsaku sumlju od naših odvrati no
„pérsah. Poslušajte anda moju prisegu!

„Ja Nikola knez Zrinjski zaklinjem se
„najpervié Bogu vsamogućemu, světlomu caru,
„našemu gospodaru i poglavniku, ovoj siro-
„maškoj zemlji, zadnjič i vam dragim, hrabre-
„nim, i věrnim mojim! — tako me Bog pomozi
„— da vas nigdar ostavil nebudem, nego dapa-
„če, da ću s vami živlěti i umrěti, i vse što-
„god se zgodi, družbeno podnašati.“ — Zatim
učini vse svoje podložnike prisegu věrnosti pra-
ma caru i sebi položiti. Nadalje odredi, ako bi
mu se zgodilo umrěti, da vsi Kašparu Ala-
piću — sestriću njegovomu — poslušni budu.
On zabrani oštro vsaku nepokornost prama po-
glavarom, vsako srazumljenje, i priobćivanje s
neprijateljem, ter obeća briniti se, da vsi s po-
trěbnimi obskerbljeni budu.

Nut, sada stoperv slědjaše težki posal!
7ga (Aug.) hitiše Turci neizbrojnu množinu zem-
ljom nagnjetenih košárah u grabu novoga varo-
ša, za moć si k njemu pristupak prirediti. Zrinj-
ski naproti dade vse ograde, stabla i. o. na ko-

Digitized by Google

liko bi ova prěčljiva biti mogla, poseći i požgati. Ovaj i slědeći dan boriše se naši s trih stránih novoga varoša proti Janičarom tolikom srěćom, da od neprijateljev mnogi, a od posadke samo jedan upade.

Medjutim dade Aliportug tik pod gradom nasip nabacati, s kojega on 9-a iz topóvah poče na grad udarati, čim verlo naše obteraši, i nutarnji kameniti turanj jako izkvari, ter vu njem nahadjajuće se zvone raztepe. Za moć anda sile svoje bolje sjediniti, zapovědi Nikola 9a na večer novi varoš zapaliti, i sa vsim ga ostaviti.

Najhasnovitie bi bilo za branitelje, da su taki onda i stari varoš razorili bili, ter tako bi se večja sila za branjenje samoga grada uztegnula bila. Predvidil je to uvižbani vojvoda, ali neprestane prošnje někojih stanovnikov, na pervašnji pod Stanšićem uzderžani obsěd pozivajućih se, da stari varoš občuvati mogu, ganuše ga nakon, da im popusti, i stari varoš tako dugo, kako moguće bude braniti, odluči se.

Turci neotezahu nimalo varoš ovaj sa tri strane iz težkih topóvah razbijati, i vse načine potrěbovati, da si zasipanjem gráb pristup k njemu polehčaju. To isto nastojaše Aliportug pod samim gradom tvoriti; on učini vodu

Digitized by Google

odpustiti, nasipe nabacati, topove naměstiti tako, da pri tih poslih ne samo natirana množina prostoga puka: nego dapače iste čete brez vsake razluke marljivo rabotahu. Strašno germljahu topovi od vsih stránah na bědni grad, i 600 Janičarah bihu odredjeni topdžijam u potrěbi pripomoći.

Proti ovim hotiše dva sotnika Franjo Dando i Hadrian Radovan svoju srěću izkusiti, i kada bi se tri dneva dugo sa zapovědnikom (Nikolom) prepirali bili, dobiše nakon dopuštjenje sa dvěsto izabranih napadenje na topove učiniti. Početak obećavaše dobru sverhu: mnogi su Janičari bili već oboreni, mnogi već topovi prevertani, kad na vapalj (krič) bědnih Turákah cěle njihove skupiše se čete. Poboj ovaj biaše kervoprolitan, naši moradoše množini ustupiti, izgubiše někoje hrabre drugove, medj kojimi na veliku nesrěću i obodva vodje ostadoše. Po Radovanu postrada posadka neizměrno mnogo; on je vu Sigetu bil nastanjen, i po jednoglasnih dogodovšćine svědočanstvih jedan zmed najpomnjiviih braniteljev Sigeta kakogod sada, tako i pred desetemi lětmi pod Markom Stanšićem. Ovaj ža-

Digitized by Google

lostni dogodjaj opomenu **Nikolu**, da nikakvoga više napadenja nedopusti.

Tako projde još několiko dánah u nevěrojatnom napinjanju i muki koliko Turákah proti obsědjenim, toliko i ovih proti okrutnikom, ali vendar neodlučljivim slědstvom. I pak 19-i biaše za naše nesrěčnii nego vsi prošavši, kada bi najmre turski topovi veliku razvalinu na zidinah staroga varoša probili, penjaše se na nju Janičari kano pomamljeni, i akoprem su od krugljih i mečev naših vse na kupe padali, ništarmanje nebiaše moguće navalu preprečiti; budući su neprijatelji vseudilj nova pojačenja nadobivajući, na poslědku morali sile naših, koji su zarad prekoredno manjega broja vsigdar vsi u poboju bili, izgrabiti. Već je vervil stari varoš s Turci, kad su naši, vsaku daljnju protivšćinu sa svim za nemoguću deržeći, u grad odnašati se počimali. Neizměrni vendar broj navalivših okrutnikov doterča na vodeći u grad most, i oterže ga prie, nego bi mnogi još od naših osloboditi se mogli, koji onda kruto do zadnjega člověka boreći se, svoj život skupo okrutnikom prodaše. Za nadjačanje ovo staroga varoša dadoše Turci život svojih trih tisućih (hiljad), ali je to i za nevoljnu prie toga već

Digitized by Google

pomanjkanu posadku strašni bil udarac; samo bo još 800 hrabrih za branjenje grada ostadoše. —

Aliportug, kojega umětnost k razorenju najviše je pridonesla, dòbi od Sultana kanoti znak osebujnoga izkazanja 200 cekínah na poklon. Nego neterpljaše dugo njegovo veselje; ar dva dana potlam topove proti gradu upravljajućemu, i po zidinah neprovidno terčećemu odnese jedna velika kruglja bradu i gerkljan tim načinom, da je mahom na městu ostal. Naslědnik njegov biaše něki Seifedin, koj je obsědjenje poleg pravíl svojega prědnika ravnal.

Pervlje vendar nego bi skrajnja poprijel, posluži se Soliman od neuzterpljivosti izjedjen, drugačiim oružjem: naruči najmre viteza našega na predanje grada pozvati, obeća mu upravljanje vse Iliriske dati, Horvatsku pako zemlju za odvětničtvo ostaviti. Kada vse to ništa nij' hasnilo, dade mu poručiti: da mu je sin u tursku vuzu opal — i zbiljam zgodilo se je to s lovcem mladoga kneza tim načinom, da oteti s obitelјskim gerbom narešeni lovački rog Turci za dokaz potverdjenja upotrebljavaše — izkal je anda Sultan predanje grada za uzderžanje vodje i sina njegovoga, s obećanjem bogatstvih i častih, ili grozjaše mu se glavu mla-

Digitized by Google

doga kneza na pogerdni pogled otčin pred gradom natači. Akoprem ova ganutja za muža (vir Mann) brez vsakoga ufanja za oslobodjenje vojujućega krěpka bihu: ništarmanje nemogoše věrnostju i ljubavju za kralja i domovinu zauzeto serdce viteza našega ganuti.

Sili anda samoj ostade sudbinu města odlučiti. Kada bi daklem dan i noć od neprestanoga na grad pucanja zidovi na mnogih městih jamačno razvaljeni bili, navališe Turci 26ga kano pomamni. Ništa se nemože prispodobiti sili okrutnikov: ali su se i naši nevěrojatno protivili tim načinom, da Turci, potlam bi se zahman napinjali i mnoge svojih, izmed kojih i pašu egyptonskoga, izgubili bili, moradoše neopravljenom stvarju ustupiti. U toj priliki predobi hrabra posadka dve velike, cervene neprijateljske zastave, koje na jednom povišenom městu grada za poruganje okrutnikov zasadjene biahu.

Zarad nesrěće i žertvih ovoga navalenja verlo razjaren Soliman, zapovědi 29-a novu navalu. Ovo je bil dan žestokoga boja godišća 1526 pri Muhaču; on moradjaše daklem Turkom za nazvěštjanje predobitja služiti. Ali je ipak i sada nepredobitna hrabrost kerštjanska

Digitized by Google

preobladala. Turci, kada bi cěli dan vse jednako s ponovljenimi četami na grad navaljivali bili, moradoše nakon ustupiti. Grabe gradske turskimi napunjene tělesi pokazaše serdčenost viteške posadke.

I tako projde cěli měsec dánah po došaštju okrutnikov pod stěne sigetske, i još vse jednako stajaše! Nikola kano bitje višeše versti neprignjen i neodolit. Neprestana germljavina i tutnjanje topóvah, žvenkanje mečevah, neizměrna množina neprijateljev, nemogućnost vsih člověčanskih pomoćih; preokrutna groženja, i najmamljiveša obećanja, kako takodjer jarost predobiti naviknjenoga Sultana, nemogahu serdčenost njegovu izgrabiti, neoslabiše njegovu ljubav prama kralju i domovini. Rěčju nagovaraše taki po uzdignutju Maximiliana na prestolje rat proti věrolomnomu susědu: a činom pokazivaše kako se taj rat voditi ima. Mnogi već zmed njegovih věrnih proliše kerv, i položiše život za svoju dužnost: ali neizměrno većji biaše broj okrutnikov, koji se njihovim hrabrim duhovom žertvovahu. —

Soliman bi osvědočen: da će njegova, akoprem neizměrna moć tako dugo brez posledja ostati, dok ju očito proti vitezu potrěboval bu-

Digitized by Google

de; mišljaše dakle na srědstva: kako bi on grad i njegove branitelje uništiti mogal, koje igda predobiti težko se nadati mogaše.

Voda iz umětnoga grad objimajućega jezera biaše već prie izpuštjena, i črez to pristup k zidinam oblahkotjen. Počeše anda Janičari 2-a Rujna (Septembra) zid podkapati. Ovomu nakanjenju doskočiti biaše našim sa svim nemoguće; budući se s jedne strane rad množine i blizoće neprijateljev nitko od posadke brez očite pogibelji na zidinah pokazati nepodstupljaše: s druge pako strane opravljahu Turci svoje dělo brez ikakvoga obzira na izgubitak svojih, od kojih doista mnogi poradi potrěbovanih srědstvih podkapanja životom svojim postradaše.

5-ga su bili već neprijatelji tako daleko svojim dělom naprědovali, da su kroz probijenu razvalinu množinu gorućih latkih (materialov) u vanjski grad unesti mogli, i podmetnuvši oganj, učiniše jednokupno na grad napadenje. Po navadi protiviše se naši, kolíko bolje mogoše. Nikola nezadovoljan samo rěčju svoje věrne podbadati, vojevaše vlastitom rukom hrabrenito proti okrutnikom. Prenejednake su bile sile, da bi se Kerštjani još dužje uzderžati mogli! Preterpivši ovdě veliki kvar, povukoše se

Digitized by Google

natrag u nutarnji, u kutu većega sazidani grad. Hranu, oružje vsake versti, i ostale potrěboće porobiše něšto neprijatelji, něšto pako oganj proždri. Kada bi ov većjom stranom sam od sebe bil prestal, ostadoše Turci u vanjskom gradu dva dana dugo, brez da bi što važnoga poprimili bili; medjutim terpljahu vu nuternji grad poběgavši ostanci braniteljev, i stanovnikov sigetskih vu vsem, osobito pako vu vodi, prežestoko pomanjkanje. Ni misliti dakle nebiaše na mogućnost daljne protivšćine; budući je izvan toga zločestoga stanja, veliko oružje sa svim skorom nestalo bilo.

Kada bi 8-a u zoru Janičari i ono malo u nutarnjem gradu nalazećih se kućah u plamen děli bili, tada očito vidjaše Nikola: da je zadnji dan njegove slavne staže nadošal.*) Reče daklem svojemu osobnomu službeniku Čerenku svetečne donesti oprave, lagani najmre menten, ter zlatom, dragocěnim kamenjem, i perjanicom narešeni kalpak, koj on u svatbah nositi običavaše; zatim postavi u kroj, vu o-

*) Mi dobro znamo, da se za ovaj dan navadno 7. Rujan uzima; iz Budine vendar očiveste biva, da je 8. bil, i Istvanfy bistro piše „Sexto demum Idus, qui dies nativitati Dei paræ Virginis dicatus est &c.“ L. 23.

Digitized by Google

pravi naredjeni, gradske ključe, i 100 ungarskih cekinov; ove zadnje onomu je naměnil, koj se pervi njegovoga těla dočepa, najpotlam dade si 4 sablje osebujne vrědnosti donesti, i izbere si onu zmed njih, koju je još od otca dědinstvom dobil, i kojom je po svojem vlastitom svědočanstvu, mnogo slave i poštenja zadobil.

Ovako svetečno obučen idjaše u nutarnji dvor gradski, gdě još okolo 600 ostavših vitezov sa svim oboružanih, i na poslědnje zapovědi svojega preljubljenoga vodje čekajućih najde. Krěpostnim, i razbornim glasom nagovoraše vse skupsabrane poslednji put. Opominjaše jih otčinski: neobhodimu ovu nezgodu kano naredjenje božje kerštjanskom podnesti usterpljivostju; napominjaše jih na vzajemnu prisegu: družtveno živěti, i umrěti, zahvaljivaše im za dosad pokazanu věrnost, i slogu, pokazujući jim svoju uvěrenost, da ćeju oni to i do skrajnje svoje pokazati sape. *) „Vidite, govoraše on, da iz trih uzrokov mi dužje ovdě

*) „Ubi certe admirandum et illud accidit, quod, quum spatio 35 dierum infinitam multitudinem barbarorum forti animo saucii plerique nostri sustinuissent; tamen non unicum repertum fuisse, qui in tam acerbissimo vitæ discrimine, deditionis vel mentionem solummodo fecisset.“ Forgats.

Digitized by Google

ostati nemožemo; jerbo nas s jedne strane oganj troši; s druge pako tako nas je malo, da tolikim neprijateljem odoliti nemožemo, a zadnjič u vsem terpimo manjkanje tim načinom, da jur vaše žene i dětca od glada i žedje umiraju. Zato dajte, da neprestrašeno neprijatelju naproti idemo, muževski vojujući, věčnu si slavu pripravimo! Misal na turske veruge budi nam strašnia, nego čestna smert. U tom ću vam ja mojim izgledom napervoići, i samo to od vas potrěbujem, da me vsi věrno naslědujete!"

Zazvavši zatim triput ime Jezus, i predavši kraljevsku zastavu Lovrencu Juraniću, da ju napervo nosi, reče velika vrata otvoriti, i pod njima nalazeći se, množinom malih krugljih, i sěčenim železom nabiti mužar, na neprijatelje u blizoći skoznujuće, podpaliti. Onda pako idjaše on sprevodjen od svojih věrnih na most, neprijatelju naproti, gdě se najzadnja, ali i najžeštja bitva zgodi.*) Kada bi vendar Turci

*) Takodjer i ženski spol pokazal je pri toj priliki čudnovito viteštvo. Pripověda Bethlen poleg Brutusa, da vu onom oka trenutju, kada se je posadka k poslědnjemu napadenju pripravljala, vsi oni, koji su žene i dětcu pri sebi imali, hotiše jih po svojih prijateljih skončati dati, za izbavit jih takvim načinom od oskrunljivoga baratanja turskoga. Někoje vendar

Digitized by Google

kruglje od vsih strán kano mećavu (plohu) na malu četu padati pustili, bì i Nikola na skorom kroz svoja junačka persa prestrěljen. Kervju vedo oblejan, neprestade niti světlim svojim mačem junački mahati: niti svoje k borenju podbadati. Ali na skorom doleti drugi hitac, a tretji ga zgodi med uhom, i desnim okom tako žestoko, da udilj na tla pàde. — Pade slavni vitez, od kojega Istvanfy jednovrěmeni, i věrojatni dogodjastvenik dokazuje: da je bil slavni vodja, i da od njega vu ono vrěme nikoga vu ravnanju vojske věštiega nije bilo. „Summæ claritudinis dux, quo nemo regendis exercitibus melior eo tempore atque peritior habebatur.“

---

zmed serdčeneših hitiše se pred svoje muževe na kolěna, moleće se ne za život: nego za drugi način smerti. One iskahu oružje za moć družbeno napadenje sa svojimi učiniti.“ Et finita hac oratione; (piše dalje Bethlen) viragines illæ virilibus indutæ vestibus, una cum maritis suis invictos animos gerentes, parvulos brachiis complectentes, majoresque pueros cingulis trahentes, collecto in globum agmine erumpunt, et liberos pro scutis ac clypeis ad ictus hostium objectantes, vulneribus tandem confossos, in hostium ora contorquent, nec prius loco cedunt, quam ad prolis suæ cadavera infestis plagis una cum Duce, scilicet Comite Nicolao Zrinio, et maritis suis concidunt.“ Hist. L. V.

Digitized by Google

Viděvši okrutnici, da pàde vitez, koj njim s malimi srědstvi toliko posla zadavaše, zavapiše jednodušno, radostno, i halabučno svoj Allah: ostanci posadke žalostnim zgubitkom sa svim iznemoženi, počeše se vu pušeće razvaline gradske, kano omamljeni, povlačiti. Ali gdě bi tu vutočišće za bědne i potlačene bilo? Turci prosterše vsakolika města robeći i moreći, gdě što stigoše; za strahotu razjareni radi nevěrojatne postojnosti naših, koji i sada jošće videći smert pred očima, vu guste čete okrutnikov prodirahu, i med herpe njihovih mertvacev zakapahu se. Polag Budine bilo je na onom městu grada, gdě su se borili, toliko mertvih tělés; da se nigdě na čisto stati nije moglo, i toliko je izteklo človečanske kervi, da se je grabiti mogla. *)

Na ovaj dan stoprom, na strani miloga svojega vodje, padoše med ostalimi i sotnici (ka-

*) „Eo arcis in loco (veli se tamo) nostrorum, Turcarumque cadaveribus ita referta erant omnia, ut aliter quis, quam per funera mortuorum ire, eaque calcare, et premere arcem ingrediens, aut in ea ambulare volens, non quiverit. Tanta etiam in ipsis mœnibus interioris arcis cæsorum, interfectorumque hominum copia passim jacebat, ut sangvinem quis ibi, et cruorem haud difficile haurire potuerit.“

Digitized by Google

pitani): Vuk Papratović, Nikola Kobak (Kovač?), i Petar Patačić. Izvan nekojih gospojah i dětce, bihu redki občuvani; med ovimi i Kašpar Alapić, kojega su zarad lične svoje rugobe za prostoga slugu deržali; zatim osobni službenik Nikolin Čerenko, i neki Gerec (Greč), koji za svoje občuvanje mladosti, i ugodnomu izrastu zahvaliti imadjahu. Stěpan pako Oršić bi zahvalnostju jednoga Turčina, imenom Hasana, oslobodjen. Spomenu se najmre ovi člověčnoga, i krotkoga baratanja, koje on nikoč u domu Stěpanovom kano sužanj izkusiše, i zato zaščiščavaše svojega dobročinitelja vlastitima persima. *) „Atque ii tres aut quatuor, veli Istvanfy, ex tot millibus superstites, postea a Georgio Comitis Zriniani filio redemti, postliminio redierunt: cæteris ad unum omnibus, præter pueros et feminas, ab irato hoste interfectis.“

Ono malo sužnjev biaše već odvedeno u ležaj (tabor), i sami Turci napuniše grad, nezasitljivom lakomostju premetjuć vsaki kut; kad na jedanput oganj dobro okskerbljenu, i za taj prizor pervo već priredjenu barutanu, dostiže.

*) Ovoga Stěpana Oršića, kako takodjer Kašpara Alapića, broji Viteczović med padše.

Digitized by Google

Digoše se iz temelja pušeće razvaline, strah, i smert med okrutnike razprostirajuće na toliko, da ovo jedino pripetjenje više od 3,000 bezdni (propasti) predade, i čeli tabor s jaukom, i tuženjem zarad izgubljenih svojih napuni.

Glava Nikolina bi od trupa razstavljena, iu maloj od velikolěpnoga šatora oddaljenosti, na sulicu nataknjena, gdě je čeli 8-i dan Rujna stajala. Drugi pako dan poslà ju veliki vezir Mehmet Sokolović svojemu bratu Mustafi, koj u ono vrěme zapovědnik budimski biaše. Ovaj poslà ju vu Komarno grofu Salmu, odkuda ju zatim u Gjur vu carski ležaj odnesoše. Ovdě ju primi Baltazar Batthyany zet našega slavnoga viteza, i od čeloga šerega jedan dobar kus (komad) sprevodjen, odveze ju vu grobnicu Čakovačku — u kloštar S. Jelene — u kojoj perva već supruga Nikolina Katarina iz plemena Frankopanskoga, zatim jedna kći, i dva sina priložena bihu. Trup Nikolin sahrani pri Sigetu Mustafa Vilić Turčin Banjalučanin, koj prie kod Nikole kano sužanj někoje vrěme sprovadjaše.

Vu ostalom stajaše Turke herpa podertinah, koje u njihove dojdoše ruke, neizmerno

Digitized by Google

veliku žertvu; ar izvan množine izkusnih vojakov vsakoga reda, pade još pod Sigetom okolo 30,000 najizbranie turske vojske: pače istoga velmožnoga Solimana umori nečujena našega viteza postojnost. Morade bo gledati, kako se mala šaka kerštjanskih vitezóvah njegovoj preobladati obviknutoj vojski cěli jedan měsec dánah suprotstavlja; morade svoje ljubimce, najjačje podpore slave svoje viděti: kako vse jedan za drugim pod sigetskimi padaju mečevi; — i kada mu najpotlam niti 29-a Kolovoza najvekšom užganostju, i neizbrojnimi žertvami poduzeto navaljenje za rukom nebi izišlo bilo, kada bi vsa skorom moguća srědstva za sverhu svoju zadobit izgrabljena bil viděl, onda ti zavlada njim takova serditost, da je već i brez toga starostju i bolestju oslabljeno tělo razpasti se moralo, izpusti on dušu 4-a Rujna u nazočnosti nepredobljenoga jošće grada. To je vendar tajil i poterpaval Mehmet Sokolović tako dugo, dok je Selimu sinu, i naslědniku njegovomu obznaniti mogal.

I tako se doverši dogodjaj, koj se i vu istom neprestanimi ratovi verlo zburkanom vrěmenu, u kojem se on zgodi, med najpoglavitie brojaše. I vu istinu nijednoga nenalazimo u do-

Digitized by Google

maćoj dogodovšćini viteškoga čina, kojega bi takvimi okolnostjami, i takvom pomnjom suvrěmenici opisali bili, kano što su ovoga. Nesamo u domovini slavljaše se spomenak Nikolin kanoti izrednoga, istinom velikoga muža, dapače i u istoj inostranosti (Ausland) javiše se mnogi glasi, koji njega kanoti najpoglavitešu podporu kerštjanstva oplakahu. Zato i piše učeni Katona: „niti je Rim, niti Gerčka plemeniteše čine vu svojoj dogodovšćini pokazala, kano što su vu ovom branjenju pisci potomstvu ostavili.“ *)

U dóbi našega viteza neslažu se vsa danja dogodjajstvena. Nagrobnica vu Čakovcu, koju Budina donosi, i koju mnogi prepisaše, glasi ovako: „vixit annos quadraginta octo“ (živil je 48 lět). — Nego i na toj istoj nagrobnici stoji, da je Nikola u branjenju bečkom proti Turkom poleg bil, i da je zarad svoje tamo izkazane hrabrosti od Karola V. izlikovan bil. Dopustimo, da je istinito gorirečeno danje, tako slědi, da je Nikola već u 12. dobe svo-

*) „Non Roma, non Græcia nobiliora in suis annalibus facinora prodidit, atque hac in defensione scriptores ad posteritatem transmiserint.“ Hist. Crit. T. 24.

Digitized by Google

je lětu lavoriku bral, koja doba za zbiljno borenje očito utljiva (zart) jest. Věrojatnie, pače i stalno jest, da je on u 58. dobe svoje lětu opal, čim se zaključiti može, da on u obsědjenju bečkom 22. lěta star biaše, so tim se i ono sudara, gdě Istvánfy njega samoga u sabranom po caru Maximilianu sovětu (consilium), slědećemi rěčmi govorećega dovadja: „Kada bi u mojoj mladosti, i komaj vu 22. lětu dobe moje Soliman bil Beč zahman obsěl.“ *)

Buduć gori opisano djedjerno branjenje sigetsko izredni, i pozornost čeloga kerštjanstva na se navlačeći dogodjaj biaše, po kojem su verli branitelji svoju nagnjenost i věrnost věri, vladavcu, i domovini ganljivim zaisto načinom pokazali; neće nam Ilircem vsejedno biti, da zaznademo: kakov děl našemu narodu kod te zgode nadležaše? — Nije to malana nenavidnost proti sojuženomu s nami narodu, što nas na ovo iztražívanje prigiba; jerbo bi čelu dogodovšćinu zatajiti morali, hotěvši Magjarom djedjernost i

*) „Cum me adolescente, et vix alterum et vigesimum ætatis annum agitante, Viennam irrita obsidione cinxisset.“ (Solimannus) L. 22.

Digitized by Google

bojevni duh odreći: nego mislimo, da ono znano priréčje „suum cuique“ — vsakomu svoje — i za nas podpunom pravicom potrěbovati možemo.

Dogodovšćina onih vrěmén pokazuje bistro, da su ne samo pod vugerskom krunom sojuženi, nego vsi skorom narodi kerštjanski Europe, proti navaljujućoj od izhoda moći okrutničkoj, svoje sile suprotstavljali. Skerb je bila občinska; budući se nedvojaše: da bi vsako ugodjeno izkušavanje Turkov, njihovu pohlepnost za preobladat još bolje podžeglo. K tomu je dobila Vugerska za onda kralje iz takvoga vladavskoga plemena, koje vu španjolsku i austriansku granu razdeljeno, velikim dělom Europe vladaše, ostalu pako zarad občinske pogibelji verlo lahko u svoje kolo dovesti mogaše. Vugerska, koja 16. i 17. stolětja proti Ottomanom (Turkom) vodjenih ratóvah bojišće biaše, postala je kroz to neizměrnim grobom, hiljadu hiljád mučenikov kerštjanstva i zdělanosti iz vsih narodov kerštjanske Europe, u svojem krilu čuvajućim.

Da su s Vugerskom sjedinjene ilirske deržave bitni (essentialis) děl od te slave imati morale, može se tako iz zemljopisnoga ležaja,

Digitized by Google

kako takodjer iz njihove k Vugerskoj směrnosti (relatio) lahko viděti. Ne samo vu Ilirskoj, ne samo vu medjaških s Ilirskom krajinah vugerskih, boriše se naši predji proti občinskomu neprijatelju: da li jošter i dalje od Drave ležeća města branjahu vitezi horvatski. Tako dade n. p. 1566. Pertaff hrabre branitelje Gjulske po jednom horvatskom odterženca (apostata) Marku Radanoviću na predanje města pozvati. *) Ovi anda mnogi, koji Radanovića poznaše, i njegovo zahtevanje razumiše, bihu brez dvojmbe takodjer narodom Horvati.

Da je med branitelji sigetskimi několiko Vugrov bilo, to već i sam ležaj města dokazati može; dolazihu takodjer mladići iz poglaviteših plemenov vugerskih, za umětnost ratnu pod tako glasovitim vodjom, kakvi je naš Nikola bil, naučit se moći. Zato i naziva Forgats branitelje sigetske „omnes hungarici ac illyrici nominis.“ — Vendar što Ilircem prevagu daje, jest najpoglaviteše — vojvoda sám. — Nikola iz prastaroga horvatskoga plemena izhadja-

*) Pertaffus interea, piše Volfgang Bethlen Hist. L. V. p. 140. acerrima oppugnatione obsessos Gyulæ premit, defensoribus tamen acriter se tuentibus, mittit ad eos caduceatorem Marcum Radanović natione Croatam — multis eorum, qui intus erant, notum.

Digitized by Google

jući, najvećji děl imanjah svojih vu Horvatskoj imajući, svagdě se Horvatom ukazuje. Za njegove dobe bihu směrnosti (relatio) vugerskih zemáljah sa sěvero — zapadnimi susědi prenove i preslabe, da bi si stranjske jezike, i stranjske običaje privlastiti tražile; i vu deržavah pod vugersku krunu spadajućih nebiaše nijednoga naroda, koj bi si nad drugimi gospodstvo preoteti usudil. Nepade nikomu na um sverhu pravice jednoga naroda k svojemu prirodjenomu jeziku dvojiti, za nasilovat ga: da stranjski kakov poprimi; i ako bi baš višeša zdělanost jednoga zmed domaćih jezikah, njemu k ostalim sustanovnikom put pertiti mogla, tako bi se to s ilirskim zgodilo, koj je kerštjanski zakon za ránoga svojega obdělatelja zadobil.

Iz vsega toga slědi: da Nikola po okolnostih svojih pravi Horvat biti moradjaše. Zato vidimo kako on 1542. na bojišće peštansko sa svojimi „illyrici nominis“ konjanici híti (pašći se), koji baš na to illyricum nomen ne malo ponositi bihu. *)

Baš tako vidimo ga pri Bobovcu sa svojih

*) „Ex insperato procurrunt, se pugnantibus miscentes, et Illyricos Comitis Nicolai Zriniani asseclas vociferantes“ Ist. Hist. L. XV.

Digitized by Google

1,000 konjanikah ukazati se, koje on — naravno horvatski — k djedjernomu borenju podbada, i Turčinu Budaku našim jezikom pitajućemu: tko je on? — svoje očituje ime. *) Dapače i konjem svojim davaše ilirska imena. Istvanfy dokazuje: da se je jahač Nikolin u Sigetu najdjen, koj je Janičarskomu sotniku Aliu za plěn zapal, imenom Pervan zval.

Ne manje biaše i ljudstvo u Sigetu većim dělom horvatsko. Kakogod Nikola grad iz svojih vlastitih hambarov — barem dělom — obskerbljavaše: (vidi Budinu i Isthv.) na isti način imadjaše i svoje vlastite okol sebe boritelje. Zato nalazimo ondě ne samo njegovoga sestrića; nego jošter izkusnoga i mnogo zaslužnoga sotnika vlastitih čétah Nikolinih, Petra Farkašića, koj pervi dan obsědjenja naravnom smertju umri. Zato vidimo viteza Petra Patačića sad pod Nikolinom zapovědju na stěne Korotnanske spenjati se, sad opet Siget do zadnjega dana braniti. Množinu poglavitih Horvatov nalazimo med braniteljí sigetskimi kanoti: Stěpana Oršića, Ivana Novakovića, Vuka Papratovića, Nikolu

*) „Quisnam esset illyrica lingva percunctanti“ (Isthv. L. XIX.

Digitized by Google

Kobaka, Lovrenca Juranića, Delivida Žarkovića, dva brata Miloša i Matiu Badanjkoviće, Andriu Gušića, Nikolu Sekulića, Iliu Golema i t. d. — Koj pako najobičneši jezik u posadki biaše, može se lahko pogoditi, kad pročitamo (Isthv. L. XXIII.), da su jednomu, od Turákah k našim pribĕgšemu človĕku, ime Pribĕg naděli. *)

Zato i izpĕva Vitezović ilirskim jezikom branjenje sigetsko, kanoti pripetjenje najpače Horvate dotikajuće se. Tako n. p. uvadja grada govorećega (Oddilj. Siget. D. I.)

Gospoje hrabrene i horvatske vile,
Kê ste radi mene mnogu skerb imile!

I malo dalje:

Lahkoće već više nij' se moglo dati,
Neg' kû mi doniše ljubljeni Horvati.

Dapače on samim Horvatom, vse druge izključujuć slavu velike žertve prisvojava, gdĕ on (u Dĕlu II.) takodjer u ime Sigeta popĕva:

Poglej tuge moje Ugrine perjeni,
Ali bolje tvoje nesrĕće u meni:
Nadaj se s vrĕmeni težju skerb neg' ovu,
Kî tij' pred bedeni, dojdeť oganj k krovu.

*) I dan današnji još razgovora se u Sigetu, Pečuhu, Bobovcu, Šiklošu, i Mohaču većim dĕlom ilirski.

Digitized by Google

Za dobe gotovu vodu htij deržati,
Za vas dom v takovu škodu nepuštjati.
Ne dojdoste brati na potrĕbu moju
V ove turske rati strahovitom boju!
Da bi pomoć koju donesli 'z dužnosti:
Znat' ćete i svoju srĕću u tužnosti,
Ruše se, nestoje gradi brez složnosti!

Iz toga velikoga dĕlničtva Horvatov pri branjenju sigetskom, lahko se može konĕčno raztolnačiti: zašto je opisanje toga dogodjaja ilirskim jezikom najpodpuneše izjasnjeno. Razumĕvamo ovdĕ Budinino u latinski jezik prenešeno, koje svojom starinom (prevod biaše već lĕta 1600 štampan u Frankobrodu pri odvĕtkih Andrie Vechelia) svojom obilnostju, i točnim bilježenjem posebnih dnevov, pokazuje, da njegov spisatelj ili neposrĕdstveno, ili verlo blizo posrĕdstveno dĕlnik toga rata biaše. U kratkom: vu žilah najvećega viteza noviega vrĕmena teciaše slavska kerv: i slava Zrinjskoga, jest slava velikoga naroda slavjanskoga.*) Podpunom anda pravicom izpĕva novii

*) Svakomu svoje.

Digitized by Google

něki slavski pěsnik u pěsmotvoru Slavy Dcera Znělki 318:

„My smo dali Uhrům Zriniho“ *)

Zaključujući ovaj razgovor, skrušeno se molimo Bogu: da spodobne nezgode za navěk od premile naše domovine odvrati; ali smo skupa i izkreno osvědočeni: da bi u prigodi pogibelji věrni Horvati spodobnim načinom, kano i njihovi dědi i pradědi za zakon, cara, i domovinu, svoju kerv i život žertvovati, uvěk za srěću si deržali. —

*) Mi smo dali Ugrom Zrinjskoga.

Digitized by Google

Digitized by Google

PAVLA VITEZOVIĆA SENJSKOGA

ZLATOGA VITEZA

ODDILJENJA SIGETSKOGA

ČETIRI DĚLA.

Digitized by Google

Učinitelj knjigam.

Jur si na světlu bil Sigete nebogi:
Mnogi te je ljubil, i pokudil mnogi.
Videć da te pako kude samo ludi:
A poštenje svako dáju mudri ljudi;
Nazopet izidi 'z tvoga porodjenja:
Nit se ludih stidi tamna govorenja.
Dostaj' da te hvale ljudi od razbora:
A pameti male neboj se prikora.
Nit kudjen sám jesi: nit si pervi k hvali;
V dobru se neznesi, nit se v zlu razžali.
Nesrěćan se svaki člověk meni vidi,
Kojemu voljaki člověk nezavidi.
Nima se prevzeti, komu srěća dvori:
Kad srěća odleti, nizko se obori:
Ovo na pameti imijuć, govori.

Digitized by Google

ODDILJENJA SIGETSKOGA

DĚL PERVI.

Siget horvatskim gospojam.

Gospoje hrabrene i horvatske vile,
Kê ste radi mene mnogu skerb imile;
Nit' ste se brinile pomoć mi poslati,
Od turačke sile za moć me zderžati.
Dojdohu vam brati, i vojni, i sini
Š njimi vitez zlati ban Mikula Zrini:
Da ovoj zidini sigetskoj pomogu,
Na koju car čini zvervit silu mnogu.
U njih i u Bogu ufanje mi biše;
I oni što mogu, to se nekratiše.
Svaku skerb imiše, kako me sahrane,
Straže razlučiše v okol' na sve strane.
Oružja i hrane donesoše dosti,
Ter viteški brane sigetske tverdosti.
'Z kerštjanske dragosti većkrat se pobiše,
I turske zmožnosti mnogo oboriše.

Digitized by Google

Lahkoće već više nij' se moglo dati;
Neg' kû mi doniše ljubljeni Horvati.
Bog vam stokrat plati ove prijaznosti,
Kê Siget da zvráti nigdar nima dosti.
Al' znam, da dragosti svoje jur želite,
I ove kasnosti za čudo deržite.
Pače i dvojite: što to mora biti,
U šest nedílj (mnite) moglib' se vratiti?
Zač se jur poditi nemogu na tráge,
Hiže pohoditi, i ukrêpit dráge?
Zač jur turske Age, i Paše bogate
U svoje orsage za robje nepratę?
Koji kot u svàte veselo hodiše,
Za dom, al za brate gdě se s Turcí bíše.
Za sužnje vodiše turske ljude glavne,
I ime dobiše od vojnice davne.
Věre Kersta slavne vazdar buduć šćiti,
I glave pripravne rad' svojih umriti.
Srêću mij' tužiti pred nebom i svętom,
Kâ me naružiti hòti s mojim cvętom;
Da moram svim litom na spomen ostati,
Pedepsan serditom rukom ljute rati,
I v bědu jukati brez utěhe svake,
S plačem priljěvati potoke i mlake.
Trudit čverste šake bijuć persi ove,
Ter běžat od zràke, kuď me tuga zove.

Digitized by Google

Sve mi serdce plove u gorkoj žuhkosti;
A u serdcu rove červ pun čemernosti.
Takvej' pokornosti mâ sréća nemila
K mojoj boliznosti věčnoj doprimila.
Ah da me nij' htila pervo u prah dati;
Nego je činila vàs cvět za me stati!
Neb' mi tugovati ovulika sila,
Nit' se ujidati, van rad' svoga mila.
Tako je hotila mâ sréća imiti,
Kâ mi se pustila nije odoliti,
Hteći se sciniti i v miru, i v rati;
Da se nije směti na nju zanašati.
Koi vojuvati s nje ufanjem hodi,
Nègda obogati, nègda se oškodi.
Što jednuč dovodi, to drugoč odvadja;
Gdě se lani rodi, lětos se odradja.
Sestra ju sprovadja Nestalka na desno,
Na lěvo Nenadja v želenje tělesno.
Ona je u těsno i Siget grad zbila;
Ona vam uresno ruho pogrubila.
Kâ sej' to zgodila jadna sréća rati,
Znam da bi hotila tužna vílo znati?
Strah mej' povědati, i nemorem 'zreći;
Nit' morem mučati u ognju ležeći!
Reć' ću, prem bojeći; jer gdě me strah steže,
Ondě me děl veći věrna ljubav veže.

Digitized by Google

Svi ti mertvi leže vitezi hrabreni,
Joh tebi, i težje! joh i težje meni!
Svi su pobijeni od meča turskoga,
Žertva učinjeni za dom i za Boga.
Nisam se sám toga nádal v soj priliki,
Niť sam vladal koga zmed vaših vojníkí.
Svaki je to k diki svojoj deržal biti:
Da može s kervníkí poboja imiti.
Svak' je želil piti one turske kervi,
S Turčinom pobiti svak' sej' želil pervi.
Jer pokle ta zvervi k meni družba mila,
Da me nerazmervi otomanska sila.
Mnoga trudna dila, i harce hrabrene
Več pútih stvorila jest zaradi mene.
Vrědne i poštěne 'zkaza prijaznosti,
Na priliku stěne, v kerštjanskoj stalnosti.
Niť silne zmožnosti turske naših straše
Iz ove věrnosti, s kôm se obećaše.
Niť jih s dárí znaše obernut na stranu,
Koje ponudjaše junakom i bánu.
Dvakrat sunce svànu, i merkla noć biše,
Da se komaj k stanu Turci razredíše.
Tulike zverviše na ov mal grad sile,
Da svět hervat htiše, svět bi prevratile.
A kê su branile ovo gráda krilo,
Težkoj' družbe mile tri tisuće bilo.

Digitized by Google

Čudo sej' činilo turačkoga jada:
Od pušák germilo, kot da nebo pada.
Strah spréda i zada, zemljom se trese grad;
Mnjah: propádu sada i zidi, i čeljad.
Ter htijah veće rad; da me mogu 'zdati;
A oni više tad v životu ostati.
Ali glave dati pervo odlučiše;
Nego grad puštjati jedan od njih htiše.
I da prem jur biše v obrambi zdvojeno,
Naši se pobiše većekrat pošteno.
Serdce im hrabreno straha nepriima,
Niť oko zapreno od praha i dima.
Jednaj' volja svima: ni caru, ni paši
Da se ugnut níma, herkaju se naši.
Mene Turčin straši, da mu nij' načina;
A moji i vaši strašiju Turčina.
Al sve već zidina slabija postaje,
I jaka družina od broja ostaje.
Sve mi veće dáje zlo zal rok terpiti,
Nij' moć napast, kâ je nad menom, sciniti.
Nestajem se biti braneć med zidinom:
Pače i van iti na špot turskim sínom.
Al sve većjom brinom zaostajat vàlja,
Koja me s tverdinom do zemlje obalja.
Nadah se od kralja: da mi pomoć príde,
Ka ako se spravlja, neka već neide.

Digitized by Google

V dóbi mu nepríde glas moje nevolje,
A Turci naslide, da se ban zakolje;
Mislim: što bi bolje za pomoć činiti?
Tursko je sve polje nij' kud' van iziti.
A dulje terpiti v gradu nam nij' moći,
Nigdor v težoj biti nemore těsnoći.
'Zidoše po noći dva silna vojvode,
Da mogu v Beč poći, kazat ove zgode.
Kroz tabor prohode, drugod moći nije,
Ter još Turkom škode hrabrene delíje.
Serdce mi se smije; ovi hte probiti,
I dojt' obilnije s kraljem govoriti.
Al' nehti pustiti nesrěća nazloba,
Nit' meni prostiti, videć me jur roba.
Neg' viteza oba hoti mi zaterti,
Da prispěva doba k žuhkoj mojoj smerti.
Turci, kako herti, od svih strán obtiču;
A ban se li verti, braneć tomu biču.
Al sve već izmiču od obrambe moje,
Sve se već primiču, i u grad nastoje.
Gdč na světu stoje veće nesrěćnie?
Je li serdce koje pod nebom tužnie?
More li ružnije ránit srěća koja;
Nego mene bije, i ráni me moja?
Srěd oštra me boja gorko čini stati,
Ufanja mi svoja od svakude krati.

Digitized by Google

Od nikud imati pomoći nemogu,
V ruke se je dati, i smerti i Bogu.
I smert merzlu nogu svakčas bliže meće,
Kû mi v ovom slogu srêća prostit neće.
Ljuto s manom kretje, nedá míra znati,
Mora serdce vréće čemerom imati.
Još da se car vrati, sam poče suditi,
I smert, jur na vráti' Sigetu, pustiti;
Nehteć već gubiti ni on svojih žitka,
V reziku mutiti cić màla dobitka.
Al mi srêća britka izpit nij' prostila
Žuhkoga napitka, kogaj' natočila.
Gdě mi nij' hotila pokoja puštjati,
Koga mi je sila turska htěla dati.
V ovoj dugoj rati ban u skerbi biše,
Nemoguć ostati od dva tri dnih više.
Da Turci pobiše jur do màlih naše,
A danas izviše silnim ognjem straše,
Da jur razhervaše najjačje tverdine,
I blizu nagnaše, da ih grad nemíne.
Na ove načine ban upisa lista;
Da jur Siget gine, obznani doista.
Golubica čista od mladih uzeta
Iz Kaniže mista, da s tim listom leta.
Iž gráda 'zide ta, i dobroj' lětala;
Al je srêća kleta jastreba poslala,

Digitized by Google

S kim ju je zagnala v carev šator iti,
Kadi je morala tajnost otvoriti.
S tim se je vratiti caru zabranila;
Neg' Siget dobiti, mâ srěća nemila.
Cara je zbudila: da Siget nastori,
Dàj' doba dospila, u kôj se razori.
Da bije, da mori, da se jošće trudi,
Kako grad izgori, i u gradu ljudi.
Tad s ognjem car žudi razsutak meni dat:
Sa svimi me údi trude se Turci žgat.
I Ban poslědnji rat privoli stvoriti,
Pod meč se radji dat; nego izgoriti.
I svi k tomu priti vitezi željahu,
Za věru umriti, i za dom veljahu.
Proštjenje mi dahu umrět za me hteći;
Da na to pristahu, plakah, govoreći:
Nek se pogodeći s Turcí v sili ovoj
Mene njim pusteći, sahrane život svoj.
Ali razgovor moj uslišat nehtihu,
Na poslědnji poboj svi se odputihu.
Sva úda umrihu od straha u meni,
Kad 'z grada stupihu vitezi hrabreni.
Žitka svoga ceni pridávaju dosti,
Pet krat zaminjeni srěd turske zmožnosti.
Al, kot srěd jakosti valovita mora,
Gineju hrabrosti horvatskoga zbora,

Digitized by Google

Jer Turci, kot gora, sa svih strán su jaki,
Strěle lete zgora, kot krupi 'z oblaki'.
Padaju junaki, i obramba moja,
Tresu mene traki ledenoga znoja.
Još nij' Turkom broja; a naših je màlo,
Što je od razboja po većkrat ostalo.
Oh! da se razpalo nij', al 'zišlo 'z mene,
Al tverdje postalo moje serdce stene!
Kad vaše ljubljene sinke diku moju,
Viteze hrabrene razgledah po boju.
Poklam se k pokoju trudni Turci daše
Po ovom razboju, koga obderžaše.
I Allah zazvaše oni turski sini,
I stáne obraše v sigetskoj zidini.
Odidoh k družini po kervavom polju;
Da s kîmi náčiní dam jim misal boljù.
Al najdoh nevolju, zle tuge takóje,
Kê me ljuto kolju tja do duše moje.
Kad mi mertvi stoje svi vitezi mili,
I polje su svoje grobje učinili.
V ovoj smertnoj sili (ah meni potrěban!)
Med turskimi tili leži horvatski ban.
Za me smerti predán, za me umrět voli,
Věčne slave vrědan; a ja věčne boli.
I vitez, kikoli dojde k ovom' boju;
Pod Sigetom pròli rumenu kerv svoju.

Digitized by Google

'Z vana v nepokoju brez grobja ležiju,
I na žalost tvoju věčnim sankom spiju.
Znimat Turci smihu s mertvih lěpe sprave,
Oružje lovihu, i halje gizdave;
Ter se u njih slave; a leže mi nági,
Brez perja sverh trave sokolovi dragi.
Turskoj se nesnagi sva vrata odpiru,
Staze se i trági kerštjanom zapiru.
Glavare obiru Turci za Siget svoj,
Naši nisu v míru ni po smerti svojoj.
Turci miran pokoj u Sigetu stáné,
A lete na zbor moj i orli, i vrane.
Ptice mi ih ráne (ah na oči moje!)
I zviri 'z njih hrane gladno gerlo svoje.
Turci se neboje već u gradu bana,
Gdě pokojno stoje, kot sred svoga stána.
Jur vam je saznana ljuta srěća moja,
I ràna vam dána v serdce puno znoja.
Kâ je sverha boja, kě boja nevolje?
Druga sam ja Trója, i Muhačko polje.
Glase od njih bolje rad bi bil pisati;
Al zla srěća volje dobre nehti dati.
Za 'vo tugovati vi hoćete milo,
Što vam sej' u rati Sigetskoj zgodilo.
Nemogahu, vilo! od vas 'zét proštjenje,
Kot bi dužno bilo na 'vo oddiljenje;

Digitized by Google

Nego obveršenje na me to 'zručiše,
Kad se na borenje zadnje odpútiše.
Duh priporučiše Bogu, zemlji tilo,
Ter slovo želiše ovo, slavna vílo!
Prose sinki milo, svak' od majke svoje,
Proštjenje za dilo, od zaměre koje.
Jer sveršihu boje, na kê mi dospiše,
Pak se u pokoje věk'věčne děliše.
Lěpo vam hvališe za skerb, trúd, i pote,
Koje učiniše njim vaše dobrote.
V nebu oni hote pak za vas moliti
Blažene lěpote, kê će Bog platiti.
Htěhu vas prositi, neka nebolite,
Da je svim umriti na pamet primite.
Ni člověk, ni dite, smerti vteć nemore,
Da ga prem sve sčíté: vode, ognji, gòre.
Smerti se pokore poglavniki svita,
Svakim ona more, s nijednim nepíta.
Brez molbe, i míta, i brez straha takoj,
Svakoga v grob zmita, svaki je dužan njoj.
Il je mír, il je boj, ta nestaje biti,
Ter se nije smertnoj strěli moći skriti.
Vazdar zna prispiti, i svagdě dostane,
Gdě se mní shraniti, tu mnogi ostane.
Na koga se gane, predobi člověka;
I komu dá ràne, nij' mu ranam lěka.

Digitized by Google

Pod nje vlasti dika, i jakost opada,
Od věka do vika smert na světu vlada.
Prosti od nje jada vaši sinki mili,
Nit su biti tada mogli, nit hotili.
Kôj su razumili, dà uteć nemogu,
Život su pustili; a dušice Bogu.
Pri kôm derže mnogu diku i poštenje,
Za vaše sad mogu molit ukrèpljenje.
Uzimlje proštjenje drúg od drugarice,
Na 'vo dosveršenje žitka, i vojnice.
Zgubiše glavice, nehte se vratiti,
Brez vaše tužice što nemore biti.
Po meni javiti vam su se hotěli,
S kîmi su živiti dobroga želěli.
Dàb' slovo imili, ako su v naglosti
Gdagod zagrěšili ljubljenoj dužnosti.
Neka svaka prosti svomu, to prosihu;
A zaměr i zlosti oni svim prostihu;
Vam priporučihu drobnu děteu svoju,
Kû zgojit želihu po ovomu boju.
Jer Bog njih k pokoju po 'voj mojoj rati,
Gdě angeli pojú hotěl je pozvati.
Zato tugovati nemoj slavna vílo!
Ovdě njim ostati sudjeno je bilo.
Kojegoder tělo na 'vom světu hodi,
Il knjasto, il cělo, smert na svoj cilj vodi.

Digitized by Google

Zna človĕk, gdĕ ròdi njega mila mati;
Al gdĕ ga smert zgodi, to nemore znati.
Navlastito rati kojigod naslíde,
V rezik im sej' dati, smert na blizu vide.
U túge i bide nedaj serdce tvoje;
Slavna, kâ njim pride, i sveta smert to je.
Trudne ove boje viteżki dospiše,
Da ih vàs svĕt poje vĕkom, zadobiše.
Dušice spasiše; a umerlo tilo
Zemljici pustiše; dà se je vratilo.
Kô bi tako bilo moralo v prah iti;
Jer se smerti vílo nij' moć zatajiti!
Bog ih čini priti, dà u raju stoje,
Za Boga umriti, i za dom slavno je.
Oni dahu svoje to dično borenje,
Trúd, i smert takóje Bogu na poštenje.
Uzimlju proštjenje i od sestríc brati,
Na skrajnje borenje ove težke rati.
S kîmi se sastati već skupa nemogu,
To im srĕća skrati po smertnom razlogu.
A vam srĕću mnogu serdašcem želihu,
Kad se s dušom k Bogu od tĕla dĕlihu.
Lĕpo vam hvalihu za 'ne ljubeznosti,
Kê prot njim nosihu sestrinske dragosti.
Za kê prijaznosti nemogu vratiti,
Niť mogu zadosti hvale poručiti.

Digitized by Google

Jer dulje živěti sréća nij' im dala;
Na svoj cilj prispěti, gda je svih pozvala.
Budi Bogu hvala! a njim pokoj lipi,
Kogaj' odabrala njim věčnost, ne hipi.
A vas mi ukrěpi Bog nebeske sile,
I žalost odlěpi, v kû padoste mile.
Večkrat su gubile sestre bratce svoje,
Koje su ljubile, o lěpote moje!
I još su pokoje mogle zadobiti;
Jer što sudjeno je, ono mora biti.
Nemojte túžiti za njih više reda;
Nit lišca ružiti, gdě se míta nedá.
K smerti, kâ sve žeda, k njoj svaka stvar živa,
Kašnje, ali vre, dà li jednuć dospiva.
Ova bojazljiva smert moje žuhkine,
Gdě rad Boga biva, i rad domovine,
Věčne im je cine dala, i poštenje,
Nebeske visine, i za smert življenje.
Uzimlje proštjenje svaki ljub od svoje
Na 'vo razdiljenje, gospodične moje.
Pokle trudne boje za Siget stvoriše,
I slavnu takóje za me smert podniše.
A vami zabiše ránu v serdce vruće,
Kû ljutu odviše, žlěčit nij' moguće.
Da ste tugujuće š njimi se razstale,
Zakon neznaduće udove postale.

Digitized by Google

Ljubav ste imale, i dráge ljubiste, —
Ali mî spoznale dan radosti niste.
Dráge pogubiste v ovoj rati mojoj;
K meni ih pustiste, a k nesrěći svojoj.
Na postelji merzloj, kû im Turci daše,
Ah brez vas mi na njoj uvěke zaspaše!
Znám; dà obećaše skoro se vratiti,
I věru vam daše s vami věkom biti.
Kî to učiniti željahu takóje,
I vam pohvaliti zaderžanje svoje.
Kako grád na boje obsědjen ležaše,
Od kê strane moje carev šator staše;
Odkud grád hervaše s brunčenimi lavi,
Kako se deržaše Embrulah gizdavi:
Kadi konak stàvi vojvoda Deliman,
I u mnogoj slavi Emirašen iman:
Gdě se Selin Sultan carev sin deržaše,
I carev zet Rustan 'zpod Hàma ležaše:
Kuda 'ziti znaše s Horváti slavni bán,
Gdě poboj činjaše Del' Vid, i Demirhan,
Kuliko koi dan Turák pogubiše,
Kî bi Turčin vrědan, kuliko svih biše.
Kako doveršiše te Sigetske rate;
Svak' povědat ktiše, gdě se k vam povrate.
Al, gdě mněhu da hte Turke obladati,
Tu Turci Horváte činihu ostati.

Digitized by Google

Život uživati Bog člověku podà;
Al dokihdób, znati to mu Bog nedòda.
Mladosti, nit roda, ljuta smert negleda,
Verh krěposti ploda takoj nima reda.
Umolit se nedá, za hválu nemári;
Pred silom neprèda, niť se těši s dári.
Njoj kralji, i cari pod oblast dohode,
I sve živè stvari, zrák, zemlja, i vòde.
Vaše plačem škọde, dokle živem koli;
I nesrěćne žgòde k vašoj britkoj boli,
Padoše vam doli na černoj zemljici,
Leže mi vam goli dragi ljubovnici.
A moji vojnici, kî su me branili,
Vrědni poglavnici, da bi světa bili.
Oni su vas htili na smerti prositi,
Kê vam dahu mili perstene nositi.
Dab' vam mogli biti pod spomenom vičnim,
Gda smert htê skratiti k zakonom pravičnim,
Koje vi daste njim za věre znamenje,
Turci šalju svojim bulam na poštenje.
Na raždaloštjenje znam dà će vam biti
To túžno proštjenje, i plakat činiti.
S dragim se dělitī, bolest je velika,
Serdašce zgubiti, jedna je prilika.
Al vam neznam lika boli udělìti,
Božje moći dika hoće vas krěpiti.

Digitized by Google

Svakomu umriti jednuč sudjeno je,
Nigdor nemre biti prost od smerti svoje.
Htĕhu odgnat boje, moju zlu namiru;
Dà s vami pokoje pak imaju v miru.
Dospih ja sinžiru turačke težine;
Umriše za viru oni domovine.
Bog jim pòdą cine v nebu, i poštenje
Za sve trudne čine, i za smert življenje.
Uzimlju proštjenje otci od dĕtčice
Na 'vo doveršenje sigetske vojnice.
Lĕjući niz lice grozne suze jáda,
Dà im sirotice ostajate sada.
Ova je navadą i srĕće i smerti,
Od kih jedna vláda, druga morą terti.
Na kolu se verti, niť je stanovita,
Sada zlim naperti, sad dobro podmita.
Koga se nahita smert, toga i zgodi,
I svakoga píta, kî se na svĕt rodi.
Rat mâ k vašoj škodi, i k žalosti pride,
Ah ovi obodi, i mê serdce vride!
Gdĕ otci nevide drobnu dĕtcu mili,
I vi za 've zide otce ste zgubili.
Kî bi vas gojili na noge i lita,
Deržanja učili vrĕdno poglavita.
Dĕtco plemenita prosim netúžite,
Vam srĕća još svìta; neg' majkam služite.

Digitized by Google

Tére se učite otác vaših slide,
I vi se kažite domovini zide.
Bog, i sveti vide; da nisam rad tomu;
Ali tako ide prava ljubav k dómu.
Bog v kraljestvu svomu poda njim življenje;
A vam daj k ovomu željno ukrěpljenje.
Uzimlju proštjenje od rodbine svoje
Na 'vo oddiljenje od suséd takóje.
Dosveršihu boje kod tamna Sigeta,
Ter mi mertvi stoje odsad na sva leta.
Božja milost sveta njim věčni poda raj;
A vas do děteta u zdravju obderžaj.
I blagoslov vam daj sveti, srěću i mir,
Koi s vami ostaj, i vsigdar i vsigdir.
Ja dospěh u sinžir od dragih razdiljen,
Naslědnik turskih vír ljutito prisiljen.
Klikujem razcviljen vojstva oddiljenje,
Od ognja razbiljen, uzimljuć proštjenje.
Al na dosveršenje, i Siget sam svoje
Žuhko odpuštjenje mora vzét takóje.
Túžne víle moje, ah do groba svoga!
Za viteze svoje, kod razsutja moga.
Nazloba věčnoga ja se od vas bojim,
Od ognja turskoga premda v prahu stojim.
U Bogu nedvojim, ako me prem bije,
Jeda túgam mojim još sunce prosije.

Digitized by Google

Nigdor se nesmije sverh svoje nevolje,
I kî bolest krije, taj nečini bolje.
Nij' to 'z moje volje, daj' prem radi mene:
To i mene kolje gospoje hrabrene.
Mnogič cvět uvehne pervo neg' dozrije,
I lětnje sunčene světlosti tma krije.
Siget suze lije u nevolji svojoj,
Víla persi bije za ljubljenim, o joj!
Neg' s Bogom u tvojoj hiži majko mila,
Brez sinka tužno stoj, koga si rodila.
Za njim bud' ronila suze brez pristanka,
Zmija gaj' ujila kod mojega stanka.
Ni noći, ni danka neću ja pustiti,
Od toga razstanka spomen neimiti.
I kî bude iti putnik mimo mene,
Š njim ću govoriti od rati hrabrene.
Vam serdašce vehne; a meni svi údi,
Verh trave čerljene leže naši ljudi:
Deržave zvězdene, kojim stanje budi!

Bán sinu.

Jurju děte moje, vidiš da kot mravi
Od svih strán nastoje turski na nas lavi.
Da Siget dobavi car njihov poglavnik;
Ali da ga spravi i na prah, i na nik.

Digitized by Google

Koga, věran vojnik ja kralju i Bogu,
Brez kervi, toj uvik psini dat' nemogu.
Zato zabav mnogu, zato strašne boje,
I smertnu nalogu nose nam takóje.
S tim Bog, kot pravo je, ah za mnoge zloće
Nas stvorenje svoje pedepsati hoće.
Odkud neg' težkoće moramo se nádat;
Jer naše slaboće sila će obladat.
Gděj' věrno trěba stat, i serdcem napriti,
Bogu se v rúke dat; jer nam je umriti.
Navěke živiti ovdě se nemože,
Zemlja mora biti 'z kosti, 'z mesa, 'z kože.
U nebu nam rože věkověčne cvatu,
Kê ćeš nam dat Bože po ovomu ratu!
Tu već ni brat bratu nemore dat lika;
Sila k malom' jatu vervi ah velika!
Sve se za vojnika to hoće zaděti;
Smerti je prilika, i k njoj je dospěti.
Zato se dili ti sinu moj ljubljeni,
Pusti otca bditi; a ti mi nevehni.
Vikni jesu meni i trudi, i rati,
I údi učeni ránam i nespati.
Ako i ostati ovdě meni bude,
S tim ću dokončati mnoge stare trude.
Evo starost úde skoro mi prosiže:
A pak starci lúde, koji smerti biže;

Digitized by Google

Jere u nje mriže svakomu je pasti,
Zgrabi ga sred hiže, i najveće vlasti.
Ti mi jošće rásti v krěpostjah i liti',
Ti ćeš mî još k časti domovine biti.
Domu je služiti, i prúd mnogih gledat,
Ter na volju iti mladom' serdcu nedat.
Turske kervi žedat, junačka je slika,
I serdcem neprèdat, gděj' boja prilika.
Al nijedna dika nij' ginut brez zroka:
Hranit je človika do drugoga roka.
Tebe moga oka moram sahraniti:
Ti ćeš sabjla boka domovine biti.
Bogu ćeš služiti, i bojat se njega,
Važdar ga imíti v dnu serdca tvojega:
Ufanje, v kojega čverstvo ćeš ravnati,
Njega za svojega vojvodu deržati.
Učit ćeš se znati svakojoj krěposti,
I za věru stati brez svake dvojnosti.
Krajičnoj složnosti pazi skerbežljivo,
I svakoj dužnosti kraljevoj marljivo.
Glej mnoge pomnjivo od drugih prilike:
Sve čini skoznivo rad Boga i dike.
Poštuj tvoje slike, a starije časti:
Dobre svekulike, ljubi manje vlasti.
U prijazni rasti, vrědnim dobro stvori:
Nedaj se napasti, dat' serdce obori.

Digitized by Google

Serdcem se pokori poniženim Bogu;
A uho otvori svakomu ubogu.
Po dobrom razlogu svakoja činećí,
Stavljaj sinko nogu, Boga se bojeći.
Bog ovo gledeći, neće te zábiti,
Neg' dárov děl veći, hoćeť uděliti.
Ja ću ti pustiti imanje sve moje,
Kô u trudnih liti' kervjom spravljeno je;
Nádajuć se, to je, da naslědnik otčin
Ravnati ćeš tvoje čine na njegov čin.
Da tebe i Turčin, i Kerštjan gledeći:
Pravi je ovo sin bánov, može reći.
A ja odpusteći život sega světa,
I v nebu živeći, kô mi Bog oběta:
I kadi nam kita cvate v rajskoj slavi,
I Bog dušam svìta věrnim u ljubavi.
Dà te neostavi, hoću ga moliti,
Nek' milost postavi, kà će s tobom biti.
Sada imaš iti poglavniku môm̀u,
Poklon učiniti gospodinu tvôm̀u.
Poklekni k ovomu s kolění obima,
Proseć, daťu svôm̀u miloserdju ima;
Ter dà vred svojima nam slugam proyide,
Da 'z ovoga dima dalje čad nepride.
Jer zmožni car ide, i jur blizu grada,
Dà se skoro vide, turska sila pada.

Digitized by Google

Hodi s Bogom sada u imanje tvoje,
Rad' koga naslada tvê majke gospoje.
Prijatelje moje, i znance pozdravi,
Koji nose svoje prot' meni ljubavi:
Neka oni zdravi bráne domovinu;
Jer smert mene spravi pod ovu zidinu,
S Bogom dragi sinu, nij' čas govorenju,
Trěba je družinu herkati k borenju:
Stat ćemo se, scinu, u rajskom življenju.

Sin Bánu.

Nemoj gospodine sina razstavljati,
Ove ću težine s tobom odbavljati.
Imaš koga slati u kraljeve dvore,
Koi bolje znati one púte mòre.
Nemoj mi pokore takove činiti;
Po kôj sin nemore tvoj naslědnik biti.
Ja li ću se skriti, běžeći priliku;
A otac pobiti, i umrět za diku?
Kômu bi vojniku bil tvoj sin spodobljen?
Lěpše bi u viku, dà bi bil nerodjen.
Volim bit rob vodjen po turskih pazarih;
Neg' sramotno plodjen po naših kotarih.
Dà ima sve stvari, i svega zadosti,
Kî za glas nemári, věk' žive v tamnosti.

Digitized by Google

Akoprem jakosti dóba mî još neda;
Al mi nisu kosti, nij' serdce iz lèda;
I mê serdce žeda one turske kervi,
Ne zadnjega reda, neg' stat, gdě su pervi.
Umrět je: smert vervi, nij' joj se moć branit,
Pervo, potle, červi s tělom hte se hranit.
Komu ću se shranit od tvoje dragosti?
Majku neće ràanit s tim veće tužnosti.
A mojoj dužnosti kod otca umriti,
Věčni glas dičnosti po tom će iziti.
Ne samo terpiti s tobom ću žedju, glád,
Ali se pobiti, dà sam prem slab, i mlad:
Dapače ću i rad od meča turskoga
Umrět za ovi grád, polag otca môga.
Nesiluj me toga Otče moj činiti,
Akoć' sína tvôga tvojim tragom iti.
Smerti se sakriti nij' mòći človiku;
A svakom dobiti smertjom nij' mòć diku.
Nit' je grob vojniku svakomu u boju,
Neg' ovu priliku daj na želju moju,
Slědit mî veliku ljubav, i smert tvoju.

Sverha děla pervoga.

Digitized by Google

ODDILJENJA SIGETSKOGA

DĚL DRUGI.

Bán Králju.

Kralju kruno sveta, světa Gospodine!
Evo od Sigeta najkašnje novine.
Na kratko me činé jur kervjom pisati:
Pera i černine nij' časa iskati.
To za zlo imati nećeš věrnom' slugi:
Znaduć; posluvati da moram u tugi.
Písma uzrok drugi nij' mî Gospodine;
Neg' věrnosti dúgi pisat' tî me činé.
Dal si mî tverdine sigetske čuvati,
I šereg družine vitežke ravnati?
Što tî nazad dati, pravično bih dužan,
I račun kazati, kako si uslužan:
Al neću, što tužan grád s nami terpljaše,
Kad ga oboružan car glavom hervaše!
Što tvoj šereg znaše bit za bolje grádu,
Ono sve činjaše, kot nebesa znádu.

Digitized by Google

U turskomu jádu zderžasmo věrnosti,
Dà brez nás nepadu sigetske tverdosti.
Ali tužni gosti sigetskim domárom,
Utuhle hrabrosti sigetskim čuvarom!
Akoprem nad Carom mertvim čelo zdvignu;
Al nad svojim kvárom nizko glavu prignu,
Dosta dosad' stignu i blaga, i slave;
Al mu sada zbignu sve iz rúk, i 'z glave.
Sigetske deržave Turci zadobiše;
A gradjane prave tvê sluge pobiše.
Za pomóć slat više nemoj se skerbiti,
Udes tako htiše Sigetom imiti.
Nit' se zanj' tužiti nemoj kralju mili,
Niti nas tužiti, da smo ga pustili;
Turci su platili samim carom njega,
Kervi odvratili, za oprati svega.
A mi grada tvêga (kot rekoh) branismo,
I 'z míta kojega, dáli dà ga nismo;
Zato odlučismo znamenje pustiti:
Kako ti služimo, vred ćeš glas imiti.
Màlo već brojiti morem družbe moje,
Još se na boj iti i ovi neboje:
Ali da obstoje ni misli, ni moći:
Svaki čeka svoje smerti u kratkoći.
Živ dočekat noći nijedan nemore;
Neg' se náda poći u nebeske dvore.

Digitized by Google

Najkašnjim se bore tvoje sluge bojom,
Tvoju světlost dvoré i kervčicom svojom.
S družinom mi tvojom zadnja ura bije,
Nad glavom se mojom turska sablja vije.
Isusa vapije, koigodar pada:
A sve toga prije: nedaj Turkom gráda.
Al' red sada, sada i mene poziva,
Od spréda, i zada, jur me kerv poliva.
Tvoj sluga dospiva s žitkom govorenje,
Nizkos' poniziva, vzimljući proštjenje.
Proseć oskerbljenje orsaga imati:
Za ovo morenje dalje nepuštjati.
Mi ćemo ostati biljig pod Sigetom,
Da nije brez rati došal k Mahometom;
A Bog nam se stati daj u raju svetom.

Kralj Bánu.

Věrni moj hrabreni Kneže, dragi Bane,
Viteže věnčeni, šćite moje strane.
Ljuto ti me rane glasi smerti tvoje,
Kê su ti zadane rad' zidine moje;
Učinivši boje strašne s poganini,
Pusti tělo svoje pri istoj zidini.
Kû bi turski síni neka uživali,
Listor tebe, Zrini, da bi mi puštjali!

Digitized by Google

Nebi meni dáli tuliko gorkosti,
Gdě bi mi ostali vitezi věrnosti.
Lahko bi tverdosti sigetske pozabil
Po tvojoj hrabrosti, za kě bih speť rabil.
Neg', da te je zgrabil na smert rok čestiti,
Koj kaže, dàs' bil vitez poglaviti.
Drugačje stvoriti nehti serdce vruće,
Za tursku kerv piti, od mlada kipuće.
To je tvoje kuće žalost kruto dična,
Kû 'zreć nij' moguće, i slava věkvična.
Hektoru prilična hoti tvâ smert biti,
Kod Boga pravična svoj će dár imiti.
Dà ti pomoć priti nečinih u tij kraj,
Za mòć te krěpiti, 'zgovorena imaj,
Jer pervo glas (to znaj) dà mi došal nije,
Nego slišah vapaj: Siget grád turski je.
I dà tebe prije, Bane! smert nemila,
Ter tvoje delije s tobom umorila.
Viteżka si dila pokazal hrabrosti,
I kě nij' prosila zavezą dužnosti.
Rad ove věrnosti sina ćuť ljubiti,
I u prijaznosti svu hižu imiti.
Ime ću dičiti tvoje, město mita,
Koje će ti cviti věkom sverhu svíta.
Glasa plemenita dosta tij' na víke,
A v nebu tij' kita zaslužene díke:
Věrnost poglavita te ima prilike.

Digitized by Google

Ban Országu.

Gospodo, i Knezi horvatske deržave,
Glavari, Vitězi, i razumne glave!
Čuli ste zabave u skerbi, i strahu,
Koji vaše lave Sigetom hervahu.
Gdě vam se deržahu čverstvo polag mene,
Stvari nepuštjahu nijedne hrabrene.
Al ni misli cene već za trude naše:
Jur su dovedene k koncu skerbi vaše.
Nego kê vas straše sile, i bič ljuti;
Srěće im nedaše k koncu dosegnuti.
Vrèd ćete glas čuti, ne na vašu volju,
Što se v gráđu smúti, i v sigetskom polju,
Stvar nepišem bolju u hipu ovomu:
Turci nas jur kolju na putu smertnomu.
Ovo jur i k mômu tělu smert dospiva;
V harcu me ovomu zadnja kerv poliva.
Turčin grád dobiva, ja padam s mojimi,
Tělo zemlja biva; a Bog dušu primi.
Vi pak tamo svi mi s Bogom mi ostajte,
Srěćami dobrimi kotare ravnajte:
Spomen 'z nas imajte u svetom moljenju,
Ter proštjenje dajte k ovom' razdiljenju:
S Bogom na sveršenju života i rati;
Bog k ovom' terpljenju nemoj vas puštjati,
Daj nam se v življenju nebeskom zastati.

Digitized by Google

Órság Bánu.

Bane naša diko, naš viteški Bane!
Čusmo tvê veliko borenje, i ràne,
I smerti, kê bráne vratit ti se k svojim
V ove tvoje strane, i vitezom tvojim.
Vàs u tugi stojîm iz ove prilike,
Plačem s 'zbranim' mojim' nesrêće tulike.
Jauču vladike, i kî dóm braniše,
Dà se od njih dike tako raztaniše.
To Bog tako htiše, ljubezan i vira;
Drúg, komu drag biše, za druga umira.
Ako se prem zbira s tim nam već rezika,
Ništnemanje 'zvira s tim horvatska dika.
Jakoga vojnika hrabrosti izpunil,
Od vika do vika slavom si se krunil.
Měsec si oskvernil, i zvernul takóje',
Dàj' kruto pobrunil od světlosti svoje.
Gdě si biti boje s onim se podstupil,
Kî vas svět skoro je pod svoj strah sakupil.
Kîj' na zemlju stupil, koť robče bojeću,
Dà ni sablju 'ztupil nij' 'Lexander veću.
Na tvojemu pleću podnesal si mnoga,
Herkula, nevmreću čast, věka ovoga.
Mi tebe i tvoga žalujući zbora;
Od brěga Múrskoga tja do sinja móra.

Digitized by Google

Molimo ti dvora rajskoga světline;
I pomóć od zgora sverh tvoje družine.
Trud tvoj Gospodine, naš horvatski Báne
Navěk mnoge cine v spomenu ostane,
Pěsme ti se čine na sve světa strane.

Bán Sigetu.

Moj Sigete mili jur sad' s Bogom budi,
Suprot turskoj sili dalje se netrudi:
Jer veće neprúdi u tebi nam stati,
Meč, i oganj húdi, i življenje krati.
K Bogu se obrati, već nij' u nas vlasti,
Smert nam je na vrati', samim je opasti;
Pustiť je napasti, gdě se nedá zmoći;
Ni jelvi uzrasti, sred ognja nij' moći.
Čim smo te pomoći mogli, a nehtili?
Pervo věčne noći dà bi učinili;
Jer smo odlučili pod robom ostati,
Ki smo te ljubili vazdar kako brati.
Neka budeš znati, kô nam je hotenje,
Za mòć ti zderžati nègdašnje poštenje.
Ni smertno borenje nećemo puštjati,
Neg' za te življenje kako bratja dati.
Al srćća imati zaměnu tu neće,
Neg' u ovoj rati oba na tla meće.

Digitized by Google

Neka neka kretje, neka na tla hiti,
Malo će mi veče s tim túge zàbiti.
Samo žalostiti u tomu me čini,
Dà mi obraniti Sigeta moći nij'.
Da se turski síni po takovoj sili,
U ovoj tverdini budeju dičili.
Kî smo to branili, doč'kat neželimo:
Umrêt u ovoj sili pervo, svi velimo.
Vrême ide mimo: nij' nam već pokoja;
Turčin ulězt simo na svak' pút nastoja.
S Bogom željo moja, Sigete hrabreni:
Ta nesrěća tvoja na žalost je meni.
Ali po vrêmeni' slědeć prem Turčine,
'Z mene se spomeni, i 'z moje družine.
Ter neka ti brine serdce nedohita;
Jer ovako gine čast ovoga svita.
Već nemamo míta rad' tvoga pokoja,
Věrnost nam Kralj píta, i ona je tvoja.
Ovo lice boja čuti će nam trude,
Dokle u nas, koja kaplja kervi bude.
Pustit ćemo ude za te stanovito,
I škodě i prude sveršit ovo lito.
Tělo truda sito, izlahka umira:
A Bog nam za mito nebesa odpira.
Bogu duh, zemlji to tělo, Kralju vira.

Digitized by Google

Siget Bánu.

Kud ćeš se diliti viteżki Bane moj?
Komu ćeš pustiti nesrěćni Siget tvoj?
Ja li ću po tvojoj smerti sam ostati,
I nevěri ovoj moje ključe dati?
Ti li ćeš puštjati Gospodine mili!
Sigetom vladati kletoj turskoj sili?
Zato li se bìli jeste dosle trudno?
To li ste činili meni biti prudno?
Tá mi glavu čudno dugovanja trúde:
Jedno kad je hudno, da sve hudno bude?
Nač jur biše trude tulike činiti,
Ako imah sude turskim robom biti?
Zdavna me pustiti mogoste pod Cara:
Sebe sahraniti, i nádat se dára;
Neg' doč'kat, dà 'zgara Siget, pak umriti?
Kuliko će kvara s tim orságu priti!
Al vidim, da nij' ti srěća tu potrebu,
Čineć duhe iti 'z pakla, da me grebu.
Ja li ti k pogrebu kamen donest imám?
Ni v zemlji, ni v nebu već ufanja nimam.
'Z pameti se snimam, ime zaboravil:
Tuliko túg primam, kê mij' Car postavil;
Kralj me je ostavil: ogluša se mati:
Ti si se odpravil smertjom šetovati;

Digitized by Google

Deržim, da jur znati ni Bog za me neće:
Gda me se v toj rati sve dobro odmeće.
Zdvojeno je veće u obstanku môm u!
Ludo se gdo meće suprot roku svôm u.
Nuti! suprot komu vojuvah mnogo lít,
Sad' se moram tomu i klanjat, i molit?
V meni se oholit moram dat kervniku,
Moj dobar glas prolit, i slavu, i diku!
Spodoban človiku i ja moram biti,
I sréće priliku za udes imiti.
Sile odoliti nemorem takmene:
Nit' vas sahraniti, nit' veće vi mene.
Mene v' sindžir rene ova turska sila,
Desnice hrabrene vas je v těsno zbila.
Neg' mâ díko mila, moj Bane čestiti,
Nemoj odverć dila, kô ću te moliti,
Kad' ti more biti: htij (za mnogih bolje)
Sebe oprostiti, i družbu 'z nevolje.
Da vás nezakolje, kâ mene zatira,
I zjednača v polje ova turska vira.
Daj me jur sad 'z mira, jur sam na ništ spravljen.
Jer tako sindžira nemorem bit 'zbavljen.
Malo će Car slavljen s ovim prahom biti;
A orság ostavljen za te će túžiti.
Nemoj zlo terpiti dvoje Gospodine,
Nemoj se gubiti jur kad' Siget gine.

Digitized by Google

Nij' tulike cine Siget, ni vrědnosti,
Da zanj' Ban primine, i take hrabrosti.
Daj me mogućnosti pod oblast jur ovoj,
Neka tebi prosti, i družini tvojoj;
Još ćeš se po svojoj mudrosti truditi,
Da bude skoro tvoj Siget moral biti.
Nemoj zlo terpiti polag zla još gore,
Kô se izlěčiti nigdar već nemore.
Nedaj mi moj bore, gledat tvoga groba,
Nit' da te ohore qva moja globa;
Neg' ako i roba jaki me Car prime,
Al me turska zloba poruši sa svime,
Rad bih dugo vrime da budete zdravi,
Na preslavno ime slovinskoj deržavi.
Zato se pripravi k miru pristupiti,
Tére neostavi vas orsag tužiti;
Nemoj žalostiti gospój lěpe broje,
Kê k meni pustiti směhu dráge svoje:
Zbog nevolje moje š njimi ginut nemoj,
Smiluj se verh tvoje, i tulikih gospój.
Ne'zhadjaj na poboj već moj slavni Bane,
Nego sili ovoj pusti moje strane.
Vidiš moje rane, vidiš me v prah iti,
Daj me pod pogáne, tebi hte prostiti;
'Zgovoren ćeš biti u Boga i Kralja;
Gdě je zlo terpiti, manje obrat valja.

Digitized by Google

Siget ti zahvalja za ljubav tuliku:
Ter, gdě se obalja, prosi, běž priliku,
Na vrěmena dalja dà pronašaš diku.

Ban Junákom.

Bratjo draga moja, moji sinci mili!
Ki do sverhe boja s manom jeste bdili;
Znano ste činili u městu ovomu,
Da ste věrni bili Bogu, Kralju, Domu.
Ostaviste v tomu dobar glas po svude,
K spomenutju svômu dokle ljudih bude.
Vi ste mnoge trude s manom učinili,
Večkrat harce hude s Turci obveršili:
Večkrat ste razbili kervoloke naše,
Na smert dovodili i bege i paše;
Turci robje vaše večekrat su bili,
Krajine poznaše, koju ste kerv lili.
Naše smo slědili starije u dilu,
Mnogič odolili s màlim mnogu silu.
Sad vidite, k tilu, kâ nam smert pripire,
Užga gradju bilu, zide nam podire.
Bog ove namire čini na nas iti,
Hteći u nas vire tverdost razumiti:
Bil' vrědni živiti š njim v njegovoj diki?
Dosad nas terpiti hti v ovoj priliki.

Digitized by Google

Al već za grěh niki na nas serdit nije,
Trud v ovih reziki' za pokoru prije.
Skrajnji dan nam sije življenja ovoga,
Gdě nas sréća bije sréd ognja gorkoga.
Od svega nas svoga odbijene dáje,
Neg' sám nam verh toga meč, i duh ostaje.
Zato prosim, dà je svaki toga htenja,
Da sada nastaje rad svoga poštenja:
Da perva činjenja hrabrenosti svoje,
K sverhi pomersenja svoga se neboje.
Promisleć takóje', da već, neg' odněti,
Ovdě nam dáno je pošteno umrěti.
Tuj' nam odsuditi potrěba rok htěla,
V kom čini sveršiti naša trudna děla.
Dakle bratjo mila s voljami složimo,
Ter kad je ta sila; dičnie 'zberimo;
V ognju negorimo, v robstvo nij' se dati,
Slavni boj stvorimo, v ovoj zadnjoj rati.
Misal je imati na Boga i diku,
Věruj' obderžati svômu poglavniku,
Za ljubav veliku drage domovine,
Imějuć priliku 'zkazati se sine.
Prědjih naših čine viteške stvorimo,
Kakogodar mine, s Turcí se borimo;
Junački umrimo dosveršivši žitak,
Kervav njim pustimo, i tužan dobitak.

Digitized by Google

Neka ov dospitak nam slové po svuda,
I v nebu napitak dobimo verh truda.
Činili ste čuda, čuda ste terpili,
Susědastvu pruda trudno ste služili:
Još vitezi mili mal čas ov sterpite,
I u skrajnjoj sili hrabrost pokažite;
Trudan duh pustite 'z trudna těla iti:
Věrnost obderžite, kû će Bog platiti.
Kako već umriti lěpše junak more,
Nego, kad ga ščiti, i sablje obore?
Nisu to pokore, neg' sréće; kê daše,
Da ljudi govore od vrědnosti vaše.
Skerbi jur pristaše, pokoja čas pride;
S ovim se, do naše slave, putem ide.
Pustimo zavide, i svakoj zameri,
Ovdě na obide, a v nebo k večeri.
Sada v jednoj věri, v jednoj prijaznosti,
Pokažmo toj smerti kerštjanske stalnosti.
Misal v poniznosti verzimo u Boga,
Ter boja trudnosti sveršimo ovoga.
Ja zmed vas jednoga neću zapustiti,
Neg', kot brata svôga, svakoga zminiti.
Niť želim živiti nakon vas, niti ću:
Pervi hoću iti skusit ovu sriću.
S Bogom Alapiću: s Bogom svi ostali:
Brate i ditiću veliki i mali.

Digitized by Google

Od svud oganj páli, nij' města vojniku;
Kî smo dično stali, padimo za diku.
Umrět je človiku: viteški umrimo,
Ter světu priliku věrnosti pustimo:
Dobar obderžimo sebi, i dómu glás:
Kralju se vkažimo věrne i u ov čas:
Bogu duh vratimo, kî je umerl za nas.

Junáci Bánu.

Bane Gospodine! evo tvoje sluge,
S tobom se nebrine od nijedne túge.
Nakon sebe rúge nežele pustiti,
Nego slave drúge smerti učiniti.
S tobom boja biti, kako dosle bismo,
S tobom kerv proliti, čversto odlučismo.
Neg' što pregrěšismo u našoj dužnosti,
Prosit te hotismo, dà nam milo prosti,
Naše ti věrnosti pod zapověd stoje,
Pod kom se jakosti nijedne neboje.
'Ziti na poboje, i u njih opasti
Serdce gotovo je, kot na pirne slasti:
Věnci nam se goje posrěd rajske vlasti.

Siget Bánu i vojnikom.

Viteški moj Bane, koga slavno dilo
Na sve světa strane jur sej' raztočilo:

Digitized by Google

Komuj' vsigdar bilo skerbljivo hotenje,
Dab' se razširilo kerštjansko poštenje:
Kralju poklonjenje da bi vas svět hranil,
Mir i pomnoženje svojih razprostranil;
Kî si vazdar branil susědstvo kot dom svoj,
Pri Kralju nastanil, i Bogu najam tvoj.
I vi s Banom takoj' vitezi čestiti,
Kî dojdoste na boj za Siget braniti:
Nehteć se skratiti na tulike trúde,
Mučno izmoriti te hrabrene úde;
Pače, dà vam bude spomen věkom cvìti,
Serdca vas to nude smertjom zaveršiti.
Mogah občutiti ljubeznivu volju,
S kôm moju odbiti željaste nevolju:
Da vèću, ni bolju, rad' zderžanja môga,
Pomóć imat v polju nemogah, zvan Boga.
Vi ste, kot za svoga brata, za me stali,
Ni trúda smertnoga niste se vgibali.
I sebe bi dáli (kot hoće to biti!
Ali k vašoj hvali) na smert umoriti.
Neg', kad na to priti sréća je gonila,
Da mora odpriti Siget turska sila,
Nek plače mâ víla sigetske zidine,
Odhitivši krila, i ruha světline:
Ter tamne pećine neka za stan prime,
I u njih žuhkine terpi na sve vrime:

Digitized by Google

Neka pervo ime, diku i hrabrosti,
Pozabi joj time u věčnoj gorkosti.
Za té prijaznosti, i čin poglaviti,
Nemorem vam dosti věkom zahvaliti.
Veće mi učiniti nego sebi htiste;
Sebe zapustiti, a mene braniste!
Veće učiniste za dóma poštenje,
Neg' ikad' želiste za svoje življenje:
Na smertno borenje privoliste iti,
Neg' v meni stvorenje tursko poterpiti.
Nis' moguć hvaliti toj ljubavi dosti,
A manje platiti tulike vrědnosti.
To su prijaznosti, to su slavni čini,
To Kralju věrnosti, ljubav domovini.
Kê sám Bog višini v rajskoj nadêljuje,
Jer vàs svět dosti ní, da ih izplatjuje.
Tako se putuje v nebesku deržavu,
Da věčnom věnčuje lavorikom glavu.
Tako vojnik slavu za sobom ostavlja,
Duši svojoj pravu baštjinu dobavlja.
Ter tako ponavlja i življenje svoje:
Gdě već nezabavlja smert, niti zlo koje.
Zasluženo to je vam, družino mila!
Za 've težke boje, za 'va trudna dila.
Lěpa vam sej' zvila v nebu lavorika,
I kita procvila, i nevmerla dika.

Digitized by Google

Svakoga jezika pěsám zaslužiste,
Nebeskih vojníka' u broj se združiste.
Žuhku čašu piste s Kersta mučeniki,
Život doveršiste k poštenju i diki.
Slavni se vojniki svuda ćete zvati,
V nebu po svih vikí' s Bogom kraljuvati.
Mogu li se dati veće tuge koje,
Neg' su v ovoj rati ove túge moje?
Gdě gledam sve svoje na jednuč zgibati:
S blágom kerv takóje' dragu prolivati!
Bože obilati, u komu sva stoje,
Molím: htij poslati k njim angele tvoje;
Koji mi na svoje njih primeju ruke,
Odnesu v pokoje 'z ove trudne muke,
Nuti turske buke, kâ na naših ide!
Noseć kopja, lùke, puške, sablje, žìde;
Veće se nevide Horvati hrabreni;
Smert turskom naslide silom pokriveni.
Jaoh, jaoh meni, kê gledam žuhkine!
I serdce uvehni, kad sve dobro gine.
S Bogom Gospodine Bane! s Bogom Brati!
To je domovine ljubav obderžati:
To je pokazati prave věre zlamen;
Bog vam hoće dati pokoj věčni Amen.
Serdce se obráti mê v drěvo i kamen.

Digitized by Google

Siget Králju.

Još sad' Kruno svéta, prilikaj' pisati:
Stvari od Sigeta na znanje ti dati.
Neka bude znati Veličanstvo tvoje,
Da dospěhu rati pod Sigetom boje.
Ali to brez moje nesrěće nehtihu:
Klikujem za svoje, od kih me odbihu.
Dugo me branihu horvatske hrabrosti;
Ali odolihu turačke zmožnosti!
Učinihu dosti polag Bana svôga
Na tvojoj věrnosti za dóm, i za Boga.
Od meča turskoga da svi prij' umriše,
Neg' Sigeta tvoga Turčinu pustiše.
Turci posvojiše Siget tverdo misto:
Al ti ga platiše obilno zaisto.
Iz kostih bi čisto tulik grad zgradili,
Kê su pod njim listor ovi put pustili.
Množina je sili, i srěća ne màla,
V ovih mučnih dili', turskoj pomagala.
Al dàj' prem puštjala i Siget dobiti,
Nij' od smerti znala Cara obraniti.
Zato se tužiti, preslavni Kralju moj!
Ni v serdce primiti težku volju nemoj:
Pokralj, i šereg tvoj dà slavno pomriše,
Věrnosti hrabrenoj raj platju dobiše.

Digitized by Google

Za pomoć slat više skerbiti se nemoj,
Turci grad dobiše, i deržę kako svoj;
Nek te svéti sliše, i njih dádu pokoj.

Kralj Sigetu.

Tvoj list na veliko prijeh žaloštjenje,
V kôm prosiš mâ diko od mene proštjenje.
Čuh tvoje borenje hrabreno zadosti, —
Za obstat, hotenje u mojoj věrnosti.
Bog jim grěhe prosti, kî htěhu skratiti,
Da tvojoj trudnosti nis' mogal prispiti.
Žal mij', i žal biti hoće mi do groba,
Da moraš služiti Turčinu za roba.
Dà je tako doba nesrěćna hotila,
Tebe s Bánom oba meni izroniła.
Al je božja sila nezrečene moći,
Kâ će moja dila kerštjanska pomoći.
Još će kî lav doći od moga kolina,
Koi hoće zmoći, i prognat Turčina:
A ti Gospodina pervoga spoznati,
I božjega sina križ sveti štovati.
Žalujem té rati, i tvoje zgubljenje;
V misli ću imati vitezov terpljenje;
Kojim Bog htij dati nebesko življenje.

Digitized by Google

Siget Rimskoj cirkvi.

Rimska cirkvo svéta, čista věro Kersta;
Na kû od děteta bi skerb moja čversta:
Došla je zla versta tužnih rokov mojih,
Da ginem od persta zmed perstenov tvojih.
Postah pogreb svojih, zgubih cvět orsága:
Svega se odsvojih i mila i drága.
Kervavoga traga znamenje pustiše,
Kî se zavolj blága ove špilje liše.
Glavc pogubiše hrabreni Horvati,
Koji me braniše (mogu reć) kot brati.
Turčin se jur s vrati mojimi zapira:
Turčit, i deržati svoj zakon me tira.
Stražce sám obira, i stavlja glavare:
Cirkve mi podira, i božje oltare:
Ždriba se na zare za blago cirkveno:
Za ime nemáre Kersta božanstveno.
Jur je doveršeno vrěme sréće moje,
Ime pomeršeno od skupšćine tvoje.
Htěl bih ti već svoje nevolje kazati,
Kê preterpih boje! kê preterpih rati!
Al mi pomoć dati već nemoreš vidim:
Božji bič spoznati moram; što se stidim?
Nego dušu vrědim, gdě moje proganjam:
Napastnike slědim, v tminu se nastanjam.

Digitized by Google

Měsecu se klanjam iz prave světlosti;
Na kê se naslanjam, same su bludnosti.
Križ prave svetosti, pút spasenja moga,
U ovoj tamnosti tare moja noga.
Od Isusa Boga, i Duha přesvéta,
I od Pape tvoga věra mi je vzeta;
Što ću sverhu toga? neg' plakat sva leta!

Siget sverhu samoga sebe.

Jur dima magline větri razagnaše;
Nebeske vedrine jur se pokazaše;
Jur vike prestaše, i gromi ognjeni:
Mir junaci daše i sebi i meni.
V tugi se neléni Sigete, nit prèdaj:
Nego na bedeni' stani, ter pogledaj:
Jedaj' Bán? al jedaj' Sultan tvoja glava?
Ter mu se v ruke daj, kì se god nažava.
Ajmeh věro prává ajmeh Kersta ime,
Nač ti me odzáva nesmiljeno vrime!
Oddiljen sa svime od tvoje ljubavi,
Turačkoga brime robstva Siget bavi.
Ah na što Me spraVI oVo Lěto hVDo,
Kakovo mi stavi na trudni vrat rudo!
Veće se je ludo gradom ozivati,
I vojničtva čudo nègdašnje spivati.

Digitized by Google

Suze proléváti, vrême je dospélo:
Ter se odévati, u cerno odélo:
Svakoj stvari milo živućoj kazati;
Kô je zaveršilo zlo sigetske rati.
Nij' se zanašati vazdar na jačine:
Zanati će stati, vlast pred silom gine.
Nut kako tverdine moje omehčaše,
I na što visine mê slave opaše.
Turci odpuštjaše berege i vode:
Zide razmetaše: kud hote, tud hode;
Predobitja godé veselo veršiju:
A moji vojvode u kalu ležiju;
Glave im stojiju u okolo mene;
Al mi se nesmiju, kolcem nabodene.
Tako cvétje vehne junačke lépote;
Tako se hrabrene desnice lahkote.
Ali Bog njim pote u nebu splatjuje;
A ove strahote v orság napuštjuje:
Dà ga pedepsuje; gdé sve veće vidi,
Da v gréhu praznuje, i blude naslidi.
Z deset zapovédih, jedan Bog nij' v slavi:
Tudj Bog skoro sédi u svakoj deržavi.
Svak po svojoj glavi skoro kip načini,
Časti ga i slavi v gréšnoj opačini.
Božje u tašćini ime se priima,
Blág dan se nescini nijedan med njima.

Digitized by Google

Otac ni mať nijma od sinóv poštenje;
Vbojstvo, blud, tatbina, krivo svědočenje.
Žene poželjenje, bližnjega, i stvari,
Nijma usterpljenje, niť se Boga vari.
Směh čine s oltári: Mise slušat nehte:
Za zakon nemari nigdor cirkve svete,
V potrěbi zavete još k Bogu činiju
Za potrěbe znete, pak ih neveršiju.
Poste nederžiju za pobožnost niku:
Za grěhe se smiju spovědat človiku.
Kersta svetu riku već krizmom netverde:
I svaku priliku svete cirkve gerde.
U miloštjah smerde, kê Duh sveti sviti;
Uvrědjenju serde nehte odpustiti:
Nehte podnositi stvari suprotive:
Neumne učiti, světovat sumnjive:
Netěše tužnive: nekáraju zloga:
Za mertve, ni žive nemoliju Boga.
Do zabljenja svoga vidim v ovih liti'
Dělo tělesnoga miloserdja iti:
Gdo sad lačne siti? gdo žedne napája?
Gdo što golim hiti? gdo uzne pohaja?
Gdo sada nastaja sužnja odkupiti?
Gdo 'z tudjega kraja pútna pristániti?
Mertve sprovoditi već nij' prijaznosti:
Jer počehu iti v grěhotu krěposti.

Digitized by Google

Nij' već poniznosti, neg' svagdě oholnost:
Nij' darežljivosti, neg' černa lakomost:
Nij' čistoće, bludnost svagdě se nahodi:
I tužna požerlost, za trěznost dohodi.
Zavidost se rodi, město prijaznosti;
Osveta se zgodi město sterpljivnosti.
Dojde čas lěnosti, zginula je hitrost;
Čekaju v bludnosti toj božju serditost!
Božju svetu milost ludo na stran meću,
Na vražju skazljivost sve skokom šeću.
Slobod derže veću, nego božju službu:
Věre se odmeću, slěde taštju družbu.
Nij' pravde na tužbu, svud krivica vláda:
Krěpostnu zadužbu i nečuju sada.
Nijmaju naslada v mišljenju od Boga:
Grob kopaju zràda za bližnjega svôga.
Pak Bog radi toga šalje biče svoje:
Kugu, glád, kervnoga, i prolitja boje.
Pogledj tuge moje Ugrine perjeni:
Ali bolje tvoje nesrěće u meni:
Nádaj se s vrěmeni tèžu skerb neg' ovu:
Kî tij' pred bedení, dojdeť oganj k krovu.
Za dóbe gotovu vodu htij deržati:
Za vas dóm v takovu škodu nepuštjati.
Nedojdoste brati na potrěbu moju,
V ove turske rati strahovitom boju.

Digitized by Google

Dà bi pomoć koju donesli, 'z dužnosti;
Znať ćete i svoju sréću u tužnosti.
Ruše se, nestoje gradi brez složnosti.

Vila Horvatkinja nad Sigetom.

Odpokle k Sigetu mí nesréćne mile,
V tekućemu letu dráge smo pustile;
Kruto smo skerbile, 'zvědajuć takóje'
V ognju turske sile kako naši stoje?
Gda smo gláse koje odonud imale,
Dà naši nedvoje, još smo trepetale.
Pred očmí imale jesmo Sulimana:
Vazdar se bojale šege Delimana:
Moći Demirhana; privare Mehmeta;
Naredbe Rustana, i Kurtova sveta;
Kih imena eta sáma ljude straše;
Kamo? rad Sigeta gdě oružni staše!
Akoj' koje naše ràna nadospila,
Ter mi znati daše, oplakah ju 'z mila.
Ako lij' udrila smert od naših koga,
V černu sam cvilila s plačem serdca mogá.
A sad' ne jednoga víla žalit ima,
Neg' do groba svoga cviliti sa svima.
Kot' što duha nijma, serdca nis' ćutila,
Suznimi očima gda sam knjigu čtila.

Digitized by Google

Kako turska sila Bana i vojnike,
Ljuto je pobila rad sigetske dike.
O sigetske prike, na što ste hodile,
Mojih kervjom rike da ste protočile!
Dà niste hotile pústi grád pustiti,
Brez mê družbe mile Turčina dobiti.
Tužna moram biti po svoj domovini;
Nehte se vratiti vojni, bratci, síni.
Lěpimi načiní večkrat prošah znati:
Štoj' mojoj družini ufanja v toj rati!
Vrěme bi puštjati, dà mi nazad pride:
Tako poručati jek v sigetske zide.
Al neg' zgovor ide od Sigeta meni:
Dà srěćno napride rat mojih ljubljeni',
Ter prosi hrabreni moj zbor još ostati:
Do sverhe poštene té kervave rati.
Nu sad' mi jih vrati, jur je rat prestala:
Sinka hoće mati, koga je puštjala;
Da već skerb imala nebude tuliku,
Niti se bojala u tomu reziku;
Za tu srěće diku, i kervni dobitak,
Môm ljubovniku nedám gubit žitak.
Volim ja zgubitak svega blága môga,
Neg' čuti dospitak zmed mojih jednoga.
Al mi sverhu toga zlo sad' Siget piše:
Dà smert od turskoga meča svi podniše.

Digitized by Google

Na to li mi biše sudjeno pustiti
Jašući i pìše moj zbor plemeniti?
Tako li hvaliti meni si obital?
Kad pomoć imiti od mene si pital.
Tako li si svital došal 'z turske kervi?
Na kû si se hital 'ziti s mečem pervi.
Glej! s kim nazad vervi Bán plěnom i dikom:
Jur ga jedu červi za smertnom prilikom.
Dà se majka sinkom nigdar neće stati,
Niť se s ljubovnikom ljuba nasměhati.
Zač mi to pisati nehti v pervom listu?
Dà ćeš obderžati Horvate v tom mistu;
Kî za věru čistu, i za domovínu,
Volju derže svistu, dà slavno poginu;
Dà bi k tomu činu i horvatska víla,
Za drágu družinu v šereg išla bila;
Dà bi se pobila muža gledeć žena:
Starica branila mať sinka ljubljena.
Dàb' ljuba serdčena kod ljuboga stala:
Sestrica hrabrena bratu pomoć dala.
Da bi s dragim pala svaka svojim bila:
Nasladnost imala barem v smerti víla.
Svaka bi hotěla oditi pod Siget,
Šišakom se směla pokrit, meč v rúke vzet:
Trude boja podjet, i bliže stupiti,
Za dragoga objet, gdě će duh spustiti.

Digitized by Google

Zač nehti prositi i nás k toj težkoći,
Dà bi te braniti i mi mogle doći?
I u nas su moći k obrambi zgojene:
Dab' mogle pomoći, ako smo prem žene.
I mi smo rodjene od junákov víle,
O boju zgojene, serdčene bi bile;
Što bi neimile u persih tverdosti,
To bi posudile od svoje dragosti.
Odtud vzè jakosti i Hajkune tvoja,
I učini dosti srěd turskoga boja.
Već bi zemlja moja Hajkun ti poslala,
Dab' tužna vilo ja zato bila znala!
Ali dopuštjala narav nij' nam znati,
Što je dokončala, da se ima stati.
Neg' tužna ja mati razcviljena víla,
Kâ sam v tvojoj rati tu ránu dobila;
Da brez môga mila navěk sam ostala:
I što sam rodila, mertvo nekopala,
Lěpo tij' procvala tvâ zidina bila,
S cvětjem věnčuvala, koje nij' sadila.
Da je sada víla horvatska zagleda;
Zavidost bi bila, ah merzlija leda!
Sva kerv u nas prèda, kad misal spomene:
Glave môga čeda kolcem nabodene;
Niť bi majku mene te glave poznale,
Niť svoje ljubljene, na to su propale.

Digitized by Google

Da bi se razpale te zidine tvoje:
Kê su još ostale na žalosti moje.
Da kada gospoje, i ja tužna mati,
K tebi dojdu svoje ljubavi iskati,
Tělo hte zastati brez gláv, brez rúk takoj,
Kako ćeju znati, kojemi sliša koj?
Vidit glávu, a k njoj nehte moć stupiti,
Vzét ju v naručaj svoj, nit' ju poljubiti,
Plačem bi obliti svaka svôga htila,
I v grob položiti, kot je vrědno mila.
Ali turska sila zapri púte nama,
Ter sej' razširila po Sigetu sáma.
Víla rúke láma, bije se nemila;
Još prosiš brez srama, da bi ti prostila.
Ah vazdar te bila rat, i zlo zgodjenje,
Za sužnje vodila tvoje porodjenje;
Vazdar pomorenje tužil, i rezike:
Da nisi proštjenje vzel brez moje dike.
Nebilo prilike gorjega zameta,
Niti veće prike nigdar od Sigeta.
Vazdar bil za kmeta, vazdar plakal sebe,
I tvôga děteta děte nakon tebe,
Za ovoga leta mojih róž pogrebe.

Digitized by Google

Gospodična Sofia, i Oral.

S. Orle moj! orle moj! nemoj dalje litat;
Padi na hrast, ter stoj; něšto ću te pitat;
Nij' v dubravi ovoj, kî će te se hitat;
Niti se dětce boj, da hte pruglo splitat.

O. Pusti me za tvoje i zdravje i sriću,
Lětat v strane koje, gdě ptice nelitju:
Neznaš nepokoje, túge, i nesriću,
Kê nevoljno moje serdašce razmitju.

S. Vidim te bolčicom, kako mašeš krilí,
Zaštrapan kervčicom, kû ste něgdě pili;
Neg' gdo te s tužicom, dragi orle, cvili?
I s ovom zemljicom nemiloma díli?

O. Nemoj me pitati, takoť sréće tvoje,
Nemoj ponavljati ljute ráne moje;
Nego me lětati pusti v strane koje,
Za pervo puštjati žitkom túge moje.

S. Negovori toga; nemoj se gubiti:
Neg' sědi ovoga hrasta na koj kiti,
Ter pomena tvôga nemoj mi kratiti:
Od znanja ti môga neće težje biti.
Odkud lětješ sada? gdě si dosad' služil?
S kim si se najzada, moj Orlé razdružil?
Cić' koga li jada tako se raztužil?
Povij; to bih rada, da bi mi poslužil.

Digitized by Google

O. U pustinje koje tuge me it' sile:
Kê su mi takóje' rěči uzkratile;
Al me prošnje tvoje kruto giblju mile,
Da izpověm moje boleznosti sile.
Grifa služih dosad jur od mnogo líta',
Dike zaisto rad vèće, neg' rad' mita;
Mene on takoj rad deržaše kod šćita:
Drág mu bih, kako grad glasovit verh svita.
Š njim hodjah na love u Zorine lúge,
Uzimljuć gotove samo svoje sluge;
Sve već vukom nove zadavasmo tuge:
Da, kakono sove, běžahu od ruge.
Ter se na to Zori razžalilo biše,
Da se tí prikori njoj na špot činiše,
Da se po nje gori nje vuci razbiše;
Da Grifa umori, na svu silu htiše.
Pse, vuke, medvide, i lave takóje'
Sakupiti ide pod zastave svoje:
Ni Gerkov nepride na tulike broje,
Da razruše zide někadašnje Troje.
Sile nesabrane spravi verhu toga,
I za vojsku hrane već lita jednoga:
Obstri na sve strane v gnjizdu Grifa moga,
Grifići se brane polag Grifa svoga.
Al kad s ognjem Zora poče nalipljati,
I trěske odzgora Jovo nadhitati:

Digitized by Google

Niti svôga dvora Grif htiše puštjati,
Dojde nam pokora svim mertvim ostati.
S. Orle! rěči tvoje pune su skrovnosti;
'Z kih prohadja moje ah leden strah kosti!
Odkri mi; što to je? kê su to žuhkosti
Bojim se da goje i meni tužnosti.
O. Služih u Sigetu dobra Gospodina,
V oružju i svètu častna od kolina:
Ki još u dětetu jak bi, Knez od Zrina,
Razbi mnogu četu i vojsku Turčina.
To Caru prot glavi Sulimanu biše;
Ter da se izbavi tulika zla, htiše;
Zato vojske spravi, kim broj neznadiše,
Da vas svět dobavi, skoro čim imiše.
Obstre Bána môga u Sigetu grádu:
Grada prosi toga, da mu naši dadu;
Al vole za svôga Kralja da svi padu,
Nego pod turskoga Cara grad podadu.
Car nàpri na boje sve svoje jakosti,
Meč, oganj takóje', i vražje čarnosti:
A kî v gradu stoje, brane se v stalnosti,
I za ràne svoje vratjaju rán dosti.
Ali što je sila! sila lamlje s kolí;
I vele nemila, da Boga nemoli,
Malo je kúpila; mnogoj' vergla doli.
Menej' uvrědila do serdačne boli:

Digitized by Google

S. To li s tobom šumi glas sigetske rati?
Postoj, tére nu mi daj sveršetak znati.
Prosi te, i kúmi děvojka, i brati,
Da i ona umí drugim kazivati.
Svega ću te oprat suzami mojima,
Zlatom žicom nabrat biser perutima.
I moje drágo rat morebit ta ima?
Tamo mi je moj brat, i dragi s svojimà.
O. Što želiš već znati od toga poboja?
Dosta tij' kazati, túžna vílo moja:
Da pàde v toj rati s Bánom družba svoja:
A Siget ostati mora druga Trója.
S. Vídi li tu Kneza Gašpar Alapiju,
Od ruke viteza, mladoga deliju?
Š njim me ljubav sveza děvojku Sofiju,
Težje me železa za njim strěle biju.
O. Kneza Alapiju vidih vílo tvoga,
Mašući s fringijú polag ujca svôga:
Pade, gdě se biju 'zpod Age jednoga,
I vidih, gdě viju halje iz mertvoga.
S tobom se neće već v životu sastati,
Osta mi ti ležeć u sigetskoj rati,
Te nesrěće gledeć moreš tugovati;
A ja hoću leteć život dokončati.
S. Tužni glasi moji, nesrěćni, nemili:
I sigetski boji na tugu dospili:

Digitized by Google

Kî ste pervoj Tróji ta grad zjednačili;
A mnogoj gospoji ljubav uzkratili.
Dakle i ja moga ljubljenoga 'zgubih,
Kôga verhu svôga svega dobra ljubih?
Za kim, i za koga, skerbna dosad grubih;
A odsad brez toga sama sebe ubih.
Gašpare moj mili, dušo serdca môga,
Kî su se zgodili roki žitka tvoga,
Da su ti skratili veće vidit svoga,
O roki nemili vrěmena ovoga!
Ja li ljuba mogu v životu ostati?
Ja li moju nogu po světu gibati?
Al se gledat s kogu, al se s kim sastati,
A dragost tak mnogu u želji puštjati?
Pukni serdce moje za serdašcem tvojim,
Neka same tvoje već skerbi negojim:
Neka sve pokoje za dragim odsvojim;
Jur sve sveršeno je, zač se godar bojim.
Usahni moj jezik, ali se prevrati:
Nijmaš već uvik s kim razgovorati.
Môm željenju lik vaskolik se krati:
Dragši je ljubovnik neg' otac í mati.
Spačite se moje ustnice rumene,
Kad' nijmate svoje družice hrabrene:
Kušce primlju, koje i dáju ljubljene;
Od zla veće zlo je, gdě serdce uvehne.

Digitized by Google

'Ztočite se vani moje oči prave,
Da se razprostrani bližnja rěka Drave;
Zemlja glavu hrani, v kôj su vaše slave;
Glavi brez serdca ní, a serdcu brez glave.
Oglušite meni oba uha sada,
Zginu glas ljubljeni vašega naslada.
Meni još ne ženi, udovičtvo zadà;
Sve plamen serdčeni, izvan smerti vlada.
Opuznite silom žute kose k tomu,
Nijmate se milom' veće splitat komu!
Mišljenjem, i dilom k živu, i k mertvomu,
Vrućom ranjen strilom, svaki želi k svomu.
'Zkrivi se moj vrate, i kolajne 'zhiti,
Neće se već na te dragi nasloniti!
Muka je (svi znate) kû nij' moć sciniti,
Brez ljubavi zlate ljubljenoj živiti.
Persih mojih snage htijte pogrubiti:
Nil' ljubavi dráge, koj bi se odpriti!
Valja deržat trage, za moći k njoj priti;
Lěpe jesu snage za dragim umriti.
I vi oknjastite ruke moje bile,
Gda već nedobite, koga ste ljubile:
Nij' ga, kom' bi cvite; i rožice vile;
Kê drági stvorite ràne, s vami cile.
Sada noge moje morete ustati,
'Zgubljeno drago je; vrědno gaj' iskati:

Digitized by Google

Brez toga dužno je smertjom se sastati:
A željaj' kod svoje ljubavi ostati.
Sada htij misli mâ najposle zavriti,
Jer ti dragi nijma kî na pamet priti:
Neg' koga smert ima! k njemu je napriti.
Lahko je sa svima za dragim umriti.
Dojdi smert nemila, sada mila meni,
I 'z ovoga tila tužnu dušu 'zreni:
Da bi š njom prispila; gdě je moj ljubljeni;
Nij' žalosti sila vèća neg' u ženi.
Hodi smerti ljuta nemoj se lěniti,
Pusti me se skuta jur tvoga primiti,
Neće toga puta s manom tèže biti,
Brez svakoga pruta sve ću tekom iti.
S Bogom sestre moje: s Bogom mila mati;
Ja se pašćim svoje ljubavi iskati.
Smerti me jur znojé; Alapiću zlati,
Sad ću se kod tvoje dragosti sastati.

Sverha dĕla drugoga.

Digitized by Google

ODDILJENJA SIGETSKOGA

DĚL TRETJI.

Putnik i Jèka.

Odkud je ov hamet? odkud to grobovje?
Jeda li to zamet sigetov je? *Ov je.*
Deržim na priliku kot da glasi ječe,
Ter mi nègdo niku rěč izreče? *Reče.*
Ovdě něko božje stvorenje se krije;
Odgovara: glas je kako prije! *I je.*
Javi se gdo si god, čijaj' to rěč bila,
Kâ mej' na ov prihod zabavila? *Víla.*
I ljudi su novi, i víle ovdeka:
Neka ime poví, ako je kâ? *Jeka.*
To li mî Jeko tí, drág i planín slavo,
Došla si naproti? Jeko zdravo! *Zdravo.*
Stupi bližje Vílo: vidiš me, kako sam
Naměril se v dilo ovo sam? *Ovo sam.*
Stúpi, daj se gledat, neuhajaj mimo:
Al rec', gdě ću ja stat? to prosimo! *Simo.*

Digitized by Google

Nut zapovědi té tvojih rěčih slidim:
Ovo sam: ali te još nevidim! *Vidim.*
Znam, stare navade da i sada imaš:
Kî te vidit ráde neproštimaš! *Štimaš.*
Ludo je prositi (veli se rěč zdavno)
Što nij' moć dobiti; toj' opravno! *Ravno.*
Neg' ti dar obitam, slavna, Jcko moja,
Pusti me, da pitam za někoja! *koja?*
Pitat ću, štoj' bilo: ti kazat obitaj:
Tere sebi, Vílo, dar dopitaj? *Pitaj.*
Al što ću činiti za pomen, naredi,
Gdě ćeš govoriti od obsedi? *Sedi.*
Neg' bih još rad znati brez side, i ruha,
Što imam deržati rad posluha? *Uha.*
Čudan tij' ratin svet, i čudne navade,
Po kih na 'vo Siget grad dopàde! *Pade.*
Kad ovo zagledah, hodeć po 'vih púti'
Od čuda údom dah svim prenuti! *Nuti.*
Oh kako jaki grad (čudno spomenutje)
Mora terpiti sad razsutje! *Razsut je.*
Kê su mu puštjali rati v ovoj stranki,
Kruto ti su màli ti ostanki! *Tunki.*
Gdě muj' perva sila? gdě mu je spodoba?
Kâ gaj' na to dìla zla hudoba? *Doba.*
Sam turski poglavnik pride pod te zide,
I š njim mnogi vojnik za napride? *Pride.*

Digitized by Google

Čudno tij' činila sréća, sad se smije,
Ona turska sila da ga bije? *I je.*
Trave počernihu od kervi velike:
Svud se (znám) točihu kaplje prike? *Rike.*
Tulika grad herveć turska veličina,
Šta pokaza najveć 'z nepočina? *Čina.*
Kako grad užgaše? to su čudne stvari!
Jeda oganj daše Janičari? *Čari.*
Kuliko vrag mòre i s rúkom i s ustí!
Ali te prikore Bog pripusti? *Pusti.*
To su, kî nas straše biči brez utěhe
Ničemurne naše za pregrěhe! *Grěhe.*
Što je sada Siget Turkom? pokihdób je
S ovulikom burkom postal grobje; *Rob je.*
Tako sej' nagnuti moral 'z perve vlasti?
(Gda ga hti Car ljuti popasti) *Opasti.*
Dobro se deržaše v sigetskoj trudnosti,
Š njimi, kê ravnaše Bán, mladosti! *Dosti!*
Gdoj' pomoć još tvoril? gdě kako sěna stog
Sréd plamenaj' goril tà Siget nebog; *Bog.*
Ka bì sila Banu, al sréća ne bolja?
Da dojde k tom' stanu, gděj' nevolja; *Volja.*
Kakov se činjaše Turkom taj Ban tužan,
Kada proť njim staše oboružan? *Ružan.*
Kako je odganjal Turke? je li kàneć,
Gdaj' Siget pomagal věrno braneć? *Raneć.*

Digitized by Google

Da Ban bije jako, videći Kurt Zimo
Kud je jahal? (ako pitat smimo) *Mimo.*
Dobro se je čuvat, što se mnogi boje;
Težko je kupuvat zdravje svoje. *O je!*
Kad' se je Ban vidil jur na smert primoran:
Nij' se Cara stidil pokoran? *Okoran.*
Čverstu snagu, uprav kâ se veli sila,
U serdce muj' narav prodila! *Rodila.*
On turski Car vèli, kî učini ov slěd,
Što bi rekla, je li jur bil prosěd? *O sěd!*
Po našoj zemlji svoj jedin se glas čini,
Da Car nije v ovoj bil zidini? *I nij'.*
Dakle on prij' zginù neg' zadnja vlast pripri,
I neg' se Turčinu Siget grad odpri? *Prij'.*
Grob mi žele dosti vidit oči moje,
V kôm zasute kosti Cara stoje? *To je.*
Malo ti muj' zemlje za hižu dopalo,
Kôm' se verha želje nij' imalo! *Malo.*
Sam Car rad' tih zídi' išal sej' gubiti;
Níl' to (štot' se vidi) bluditi? *Luditi.*
Čim već blagoviti člověk (kot' se veli)
Tim veće želiti može li? *O želi!*
Čigovo li biše? gdo se radja za 'vo?
Zač li se trudiše, tužna spravo? *Pravo.*
Sad je zaveršila srěća u tužnosti:
Dosti muj' služila u radosti! *Dosti.*

Digitized by Google

Kuliko godar let; iz praha je bilo,
I v prah se je zopet povratilo! *Tilo.*
Siget nakon njega postà njemu sluga,
A do věka svega čast muj' druga? *Ruga.*
Sréća ima ćudi' i dvě sto i tri sto:
Sad hudi, sad prudi: měnja misto! *Isto.*
Kada sréća komu hoće se družiti:
Jel ju tréba tomu služiti? *Užiti.*
Al kî su bogati, gospoda takóje',
Sami uživati sve nastoje! *To je.*
Nij' prav' (al nek' ide!) da něki sve ždrije:
A něki od bide i zla gnije! *Nije.*
Jel' Car na 've strane, i na 've prilike
Dopeljal izbrane sve vojnike? *Nike.*
On jaki Deliman, vazdar na boj ganjen,
Je li od smertnih rán bil obránjen? *Ranjen.*
Mora svak' dojt' na dvor smertnoga umora:
Il je gdo préko gór, il prék' móra! *Mora.*
Da kad je Deliman nazad k boju zašal,
Je li carev divan podnašal? *Odnašal.*
On se nedá vladat samovoljan kot lav:
Pùto muj' tréba dat' kij' samoglav! *Oglav.*
Kogano junaka 'z naših glas povida,
Ljutoga i jaka kot medvida? *Vida.*
Što je njemu bila Hajkune hrabrena,
Da se reče víla oružena? *Žena.*

Digitized by Google

Česa je bilo njoj, da sej' pomužila,
I po vojski turskoj projti smila? *Mila.*
Samo radi toga da se je kazala,
I miloga svoga stiskala? *Iskala.*
Da, gdě Vid nebiše, a onaj' obćila,
Nij' li koga više ljubila? *Ubila.*
I onaj' tu pàla od kervi, i pota,
Nač se je puštjala slěpota? *Lěpota.*
I njoj meč smert zadà kod drugih vojníka':
Što je mužu sada ta vladika? *Dika.*
Mnogoj' učinila (neka rečem potom)
Al je to dobila lipotom! *I Potom.*
Dičnaj' stanovito ljubav té gospoje:
Al zaistinito ako to je? *To je.*
Da bi se sad' jakih tako žén iskalo:
Kulikob' se takih žén imalo? *Malo.*
Skerb sad' rad gizdoće žena mužu dáva,
I da mužu hoće bit oglava! *Glava!*
Šta pak muž spoznava, al se náda 'z toga?
Komu žena dáva razloga; *A zloga!*
Da bi se iskala spodob toga čina,
Koga bi dozvala gospodina? *Nina.*
Ter kad včini koje zlo nebojazliva,
Prigrěšenje svoje još pokriva! *Kriva.*
Kad joj muž zamira, kara ju, al sviti,
Malo ga tad smira ljubiti? *Ubiti.*

Digitized by Google

Nesrěćan do smerti, nit mirno, nit zdravo,
Kî se v zlo operti: tužna spravo! *Pravo.*
Dobra žena biva v hiži pokoj mužki,
Ali se dobiva viteżki! *I težki.*
Na pervo se vrati pominjanje odzgor:
Ter dalje nekrati tvoj razgovor! *Govor'.*
Kad su Siget bili ti turski glavari,
Što su govorili zli Tatari? *Tari.*
I pravo ga trèše, da već nezna za se:
Temelje vazeše, i jaz na se! *Zna se.*
Kako sada časti polag věre stare,
Cirkve v ovoj vlasti, i oltare? *Tare.*
Kâj' bašta tu bila na priliku gore?
Kû mnjahu da sila nepremore; *More.*
Po svoj toj tverdini grad ujiše zmije,
Ter se u zidini Turčin smije! *I je.*
Vidim (tugo naša!) v gradu, ne kot prija,
Gdě allače Paša, i delija; *I ja.*
Vrědnoga on ùbi zaisto kerštjana,
Koga Vezir ljubi 'zpod tumbana; *Bána.*
Gdě ga pogodi on, da opade nice,
Zernom, al oštrinom sulice? *U lice.*
Ja mnjah (kot glas hodi, ali nij' svědoka)
Da ga zerno zgodi pokraj boka? *Oka.*
Blago njemu sa svim, kî se tako trudi!
Jeda smert, kot dobrim, i zlim prudi? *Udi.*

Digitized by Google

Pravo; zli od dobrih lučeni su zdavno:
U paklu je po grih zlo pripravno! *Ravno.*
Dobri pak najem svoj derže v nebu dični;
Kìm u nebu pokoj je pravični! *Vični.*
Dobar buduć vitez na naš kerštjanski kraj,
Gdě projde mertav knez Čaki Juraj? *U raj.*
Mnogih još ditića' mladost, kâ je cvila,
Ovdě je zla srića ugasila? *Silą.*
Što je v Banu tomu ljudem najveć milo,
I Bogu samomu ugodilo? *Dilo.*
Dělo to na vike dvizat će mu pera,
Od juga tja prike sěvera; *I Vera!*
I věra jakosti, lice stanovito,
I směnstvo hrabrosti poglavito. *I to.*
Gdo bi tužni Siget v njegovoj těsnoći
Bolje mogal iznet, al pomoći? *Moći.*
Koju to deržiš moć? kad bì od svud lěnost,
Za Siget branit doć, i nevěrnost; *Věrnost.*
Koji nisu stali na to boja čudo,
Pomoć su zderžali ne zaludo! *Ludo.*
Istina; mogu prít i oni k tom' slogu:
Al oni promislit to nemogu! *Mogu.*
Ludo su činili; susědastva krovje
Branit bi imili, kako svoje. *O je.*
Zla ta naša sloga od narave stare,
Razpuštja orsaga, nam kotare! *Tare.*

Digitized by Google

Kudgodar putuje, i želje, i pira,
Dosta nam skratjuje ta zamira! *Mira.*
Još te prosim 'z mila, dab' něšto sada
Od ovoga htila kazat grada: *Rada.*
Što Turci kričahu, poklej' rat prestala,
I grad obderžahu? bi li znala? *Alah.*
Turska mi se vidi rěč; što je na ov slog?
Nju većkrat besidi bogat i ubog; *Bog.*
Tako oni Boga zovu v pomoć 'z neba;
Zazivat je koga potreba! *O treba!*
Milostiv mu je vàs, kî derži njegov svèt;
Opet bi se za nas pustil propet? *Opet.*
Toga grada radi mnogi je plemenit
Zginul Turčin mlad i vrimenit? *Imenit.*
I Embrulah dični? da rečem Pandion,
U igrah prilični al Arion? *I on.*
Tužna ljuba po 'vom na što muj' dopala,
Brez njegaj' udovom postala! *Ostala.*
Dab' ga mogla dostat ona ljuba mlada,
Pošla bi ga iskat prěk Harada? *Rada.*
Čujem da lěp biše, i med Turci častan,
Krěposti imiše mnoge vlastan? *Lastan.*
Dosti je v ljubavi skerbi i tužnosti,
Ako se prem slavi zbog radosti; *Dosti.*
Već bih něšto Vílo pital od ljubavi,
Da bi ti nebilo do zabavi? *Bavi.*

Digitized by Google

Jako sam zaljubljen! odkud ginem blidim;
I skoro sam zgubljen, da nevidim! *Vidim!*
Nečujem većekrat, gdě bi trěba čuti,
Niť se morem sabrat, niť ganuti! *Nuti.*
Ljubim; al da budem deržal medju čùdi',
Veće li ta ljudem krěpost prudi? *Udi.*
Al kada svi žele u ljubavi stana,
Je něka (kot vele) u njoj hrana, *Rana.*
Žuhko njim nestaje, kih ljubavi goje:
Mnogim ljubav dáje pokoje. *O koje?*
Živet svojem dragom ta je ljubav pitja:
Pak, kada ih s blagom dosritja: *O sritja!*
Kaď nij' sita želja s ovimi načini,
Nij' mnogo veselja toj družini. *I ni.*
Zmed čuda dětićah, kojim je granila,
Nij' li Karlovića hranila? *Ranila.*
Gdo od toga znade najveć ljubovnika,
I kâ mu se dàde već prilika? *Lika.*
Ah mnoge je mile on užival slasti,
Što su ga činile te napasti? *Pasti.*
Šta ljubovnik najveć serdašcem pojida,
Veće nego sědeć kod obida? *Bida.*
Kad nas Vílo rúžiš na ove načine,
Težko hitre deržiš nas na pline? *Line.*
Ufanje ljubljeno nij' li nas podpira?
Skušanje hrabreno nas obstira? *Tira.*

Digitized by Google

Kom' su pravi znani uzroki ljubljeni,
I v serdcu podžgani plameni? *A meni!*
I ti si željenje ovo obćutila,
I ovo skerbljenje vidila? *I dila!*
Znam, da Lužanj nikad' bi u te zaljubljen:
Da, bi li ti on ikad poljubljen? *Ljubljen.*
Sve su za te túge, i trudi lagahni:
Nijl' on nad sve druge srećan zdahni; *Ah ni.*
Ovo dobro ja vim; da ti v onih tugah
Dála si plač za njim, i mnogi uzdah? *Dah!*
On je tebe ljubil nezměrno takóje':
Daj' življenje zgubil za te svoje. *O je!*
Ostavi već ov svět mertav tvoj ljubljeni:
Gdě još cvate on cvět rumeni? *U meni.*
Ah tužna v lěpoti! Neg' se v bunar klàde,
Da ga prij' Vílo ti nepopàde? *Pade!*
Nisi mněla rake da mu kaže pisam?
(Iz dvojne ja svake vani sam) *A nisam!*
Što to valja mazat? jur kad sobom mahne,
Mogla si se vkazat prij' neg' zdahne: *Ah ne.*
Negovore svega, nit' vidu Proroki:
Dragoga tvojega jesu zroki! *Roki.*
Kad' vìdi tu škodu u bunaru Víla,
Jesi li se s vodú poškropila? *Pila.*
Ljubovniku tvômu (da te prem nevidim)
Kruto v licu tomu ja zavidim. *Vidim.*

Digitized by Google

Kako najveć ima pohvaljenja drága,
Kâ se veli svima krěpost, snaga? *Naga.*
Kad' jur dokončava trudjenje, kakov dár
Najdràži ziskava trudan brodar? *Odar.*
Ravno su to htile moje misli čuti;
Ah lěpo kod mile je usnuti! *Nuti!*
Draga lěpota je; al povij, Víla ta
Šta mnogo zadáje nam lěpota? *Pota.*
Trěba je ljubavi i mnogo daruvat;
A kad' ju dobavi, običuvat? *Čuvat.*
Gdo će ju čuvati pravo medju nama,
Da bi ju deržati sve s kosama? *Sáma.*
Kad se gdo oženi ljubavjom pritezan,
Skerbjom se on meni mní razvezan? *Zvezan.*
To u sréći stoji; neg', komuj' (rec' meni)
Najveć dužan, kî se múž oženi? *Ženi.*
Kot pri ognju dima, gdě su derva huda,
Posla ljubav ima, i kot ruda! *Truda.*
Vazdar se deržati na ljubavi drúgost,
Dobro morem znati, da je bludost! *Ludost.*
A ženskoj naravi, i našoj dragosti,
More prez ljubavi bit' radosti? *Dosti!*
Pustit ju mniš bolje, ter se na boj spravit,
Neg' se u nje polje postavit? *Ostavit.*
I tako je vrime od rati prispilo,
Dab' se šále ime zabilo! *A bilo!*

Digitized by Google

Dakle vèći govor ljubavi skratimo,
Sigetu se na dvor svratimo! *Vratimo.*
Zmini se Siget grad, i drugi ga dòbi!
Čemu ćeš; da se sad' prispodobi? *Dobi.*
Što se reći hoće! I na hrastu plesa
Od strašnoga voće potresa. *Otrésa.*
Kamo srèća slidi? Više li ju zdviže?
Što se tebi vidi od Kaniže? *Niže.*
I ona morebit, neznaduć těsnoće,
Takove će se zbit u strahoće? *Hoće.*
To li će i ona do někuliko dób
'Z bojnoga zakona postat carev grob? *Rob.*
Odkud na to će prít! jeda li hinjavac
Nje glavar, al će bit gizdavac? *Izdavac.*
Jaoh domovini po takovih ljudi'!
I njemu, kî čini, malo prudi! *údi.*
Po takovom gradi i zemlje napridu
(Jednih dobra radi) na zlo pridu. *Idu.*
Koje deržiš ljude za prud domovine,
Da se věrno trude brez kê psine? *Sine.*
Níj' nad svoga puka iskat děla prudna:
Jer je tudja ruka berzo trudna! *údna.*
Turci, kîm je bilo 'zginut pri tom gradu,
Kamo deržiš Vílo, da dopadu? *Adu.*
Ali kî ostaše, k straži ih Beg slaža:
Brani li sad' naše ova straža? *Raža.*

Digitized by Google

Hoteľ tu ostati na kerštjanske špote,
I grad popravljati, te strahote? *Hote.*
I nas će kerštjane Siget još nazlobit,
Kada pod pogáne bude rob bit? *Robit.*
Nas li će po boju odsada robiti?
Siget li će svoju kerv topiti? *Piti.*
Ako se potrude naši, naš je lasno,
Da li to prem bude i pokasno? *Kasno.*
Velika je božja vlas', i znati se neda;
Al jeda još zverh nas Bog poglјeda? *Jeda.*
Još bih tvoje viće na to pitat moral:
Kij' ptič pod se ptiče svê primoral? *Oral.*
Kâ zvěr verhu drugih od najvećih je slâv?
Il v gòrah, il v lugih je kod jeláv; *Je Lav.*
Što vodi (kada je dobro) dobre sriće,
V tamnoj skerbi dáje puku sviće? *Viće.*
Nebroj me med lude, da se prem zigrujem:
Mnogim i ja sude poručujem. *Čujem.*
Razumiš što ću reć: kô još sunce grije;
Kazat nij' trěba već obilnije? *Nije.*
Ali to u dike božje pustimo dvor:
Ti na rěči něke još odgovor! *Govor.*
Kô sej' od hrabrosti horvatske zgodilo
Hotenje, sej' dosti vidilo! *I dilo.*
Ima grad turska vlast, koga nij' kúpila,
Niti ga je na čast sprosila. *O sila!*

Digitized by Google

Hvaliti na vike, ki deržahu boje,
Bána, i vojnike deh vrědno je? *O je!*
Tí viteži mili po zemlji sa svime,
Glasno su pustili svoje vrime! *Ime.*
Kě je god sastala tu smertna prilika,
Palme je procvala svim mladika! *Dika.*
Za věru se bihu, za kû glave daju:
V koni se nastanihu sada kraju? *Raju.*
Kâ im je gospoja zelen věnac 'zvila,
I pěsam od boja njim spravila? *Vila.*
Znam, da su starice njih majke cvilile:
I žalost sestrice imile? *I mile.*
Bog mi jim daj pokoj; věćne svěće plamen,
I stvori š njimi svoj dobar znamen! *Amen!*
Hvalim za lěp pomen ja milosti tvojoj;
Ter se ov evět rumen uzeť dostoj! *O stoj!*
Idem, od naslada tvoga k mojoj škodi,
Jer sunašce sada jur zahodi! *Hodi.*
Al bi kruto rad znat; što sad Turci činé?
Idem da pogledat v zidine! *Idi ne!*
Dakle na drugi kraj šetuvat je nogom;
A ti draga ostaj Vilo s Bogom! *S Bogom.*

Sverha děla tretjega.

Digitized by Google

ODDILJENJA SIGETSKOGA

DĚL ČETVERTI.

NAGROBNICE.

Sultana Sulimana Cara turskoga.

Postoj, kî šetuješ mimo rake ove:
Neka něšto čuješ, nač te mertvac zove.
Ovo ja Suliman turski zapovědnik,
Po svoj zemlji iman najvèći poglavnik,
Kî Ažiju dobih, Ugjipat zeh rukom,
Mnoge kralje pobih s mamalučkim púkom.
Strah biah Latinu, Španjolu, i Nimcu:
A glava Ugrinu, skoro i Slovincu.
Pod moju sam nogu morje zemljom spravil;
Komaj da sam Bogu nebesa ostavil.
Zasitit mi nije vàs svět mogal želje;
A sada me krije mala šaka zemlje!
Tako světa stvari (kot tekuće vode)
Časti, i timari, i krune prohode.

Digitized by Google

Za časti se rodih; za vàs svět vojuvah:
Za Siget smert podnih: sve za ništar puštjah!
Kako sunce sijah čestit do zapada;
Sve sám pervo biah; vàs sam ništar sada.
Na tu světa slavu čudeć se dospiti,
Naklonivši glavu moreš s Bogom iti.

Druga istoga Cara,

gdě pútniku Car odgovara.

P. Gdo leži ovemu u grobu pokopan?
C. Glava světu svemu, Car Sultan Suliman.
P. Ovo li je sila? ovo stanje tvoje?
C. Ovděj' smert činila hitit tělo moje.
P. Je li to nje bilo? al kako je smila?
C. Svako jest nje tilo, kô je mať rodila.
P. Zač ti v toj priliki čast pomogla nije?
C. Nij' věruvat diki svita, dàprem sije.
P. Predobitelj tulik predobljen se túži?
C. Suprot smerti nij' lik; sréća věk nesluži.
P. Kako je prášac màl 'z tulkih kraljev kralja?
C. Sve, što je gdo imal, vmirajuć ostavlja.
P. Grob tvoj světa tri bi děla mogla biti?
C. Mertva nij' već tribi, neg' zemljom pokriti.
P. Bog ti podaj stati, gdě Mahumet sidi;
C. U dobri čas a ti moj putniče idi.

Digitized by Google

Tretja istoga.

Stani koi mimo šetuješ:
Gdo počiva ovdě, da čuješ.
Ovo je cilj roka, i sve stanje sàda
Glavaru Iztoka, skoro i Zapada:
Turskom' Poglavniku Caru Sulimànu:
(Na jednu priliku) koi světom gànu.
Koi zavje grade, i orsage mnoge:
Mnogo vojvód klàde, i kraljev pod noge.
Kìj' bojev tuliko strahovitih stvoril:
Čudo je veliko, da nij' svět oboril.
Sve to, štogod vlada: orsage i slavu,
Zbog Sigeta grada izgùbi i glavu.
Bil je vèće želje, neg' je vàs voljni svít:
Nut sad' lice zemlje kako je v màlo zvit!
Tako srěća světa nestanovita je:
Što dugo oběta, to dugo nedáje.
On ti mòre do nauka biti;
Sada moreš s tvojim putem iti.

Četverta istoga.

Sultan Car Suliman Otomanskoga slava koléna
U polju sigetskom, grada radi sigetskoga, mertav
Lèže na špot turski, na orsaga Slovinskoga žalost.

Digitized by Google

Inako nehtějuć neobladana sréća: neg' ovdi
Mnogo Turák s Carom da Sigeta herveći pogine:
A mnogo Horvatov s Banom grada braneć opade.
Nut: mertav dòbi Car, zadobit što nemogaše
živuć.

Mikule Kneza od Zrinja, Bána.

Putniče!

Stoj! ter štij razlogom; tumači, ter plači;
Grěhota je nogom da se ov grob tlači.
Nij' bilo dosihdób (što je svět okružil)
Vrědnijih, kìh bi grob vèć súz zaslužil;
Neg' ov, v kom počiva jedno čudo světa:
Slika věre živa: cvět ratnoga cvěta.
Knez Mikula Zrinski, Vitez runa zlata:
Slavni Ban slovinski, Dalmát, i Horváta'.
Pače čast kerštjanska: dika dalmatinska,
Hrabrenost horvatska, i slava slovinska.
Němcev čversto plèće: Ugrov zalog cine
Sin, al Otac vèće, svoje domovine.
Kì sej' najveć strašil od uzrokov rati;
A najmanje plašil što se ima stati,
Mnogič je boja bil; predobil je vsigdar;
A ob slavi rabil predobitja nigdar.

Digitized by Google

Mečem je pomeršil zmožnost otomansku,
Měseca okeršil na světlost kerštjansku.
Oružjem, zakonom bansku čast ravnaše:
Za srěćom pokojnom orsagu skerbljaše;
Tako je grad Siget, grada Glavar branil:
Da ga nij' dál uzet, niť sej' š njim razstanil
Car, kì svět tresiše, š njim ganut nij' mogá',
Tako v Banu biše krěpost, i moć mnoga.
Neg' pokle sto tisúć s Carom na smert dàde,
I on za věru vruć Ban viteški pàde.
Znadući, da se v raj neg' po smerti hodi:
Koja dobrime (znaj) prudi, zlime škodi.
Zemlju za nebo je, smert za život zminil,
I trud za pokoje věkověčne primil.
Ostàvi u plaču Otac domovinu,
Ban orsag, junačku Vojvoda družinu.
Već ga se nestraši Turčin, kako groma:
A plaču ga naši i vani, i doma.
I Turci njegovoj čudeć se věrnosti,
Klanjaju se ovoj ràki, slaveć dosti.
Živ strahovit biše Turkom, drag kerštjanom:
Sad ga pohvališe svi za smertnom ránom.
Tělo v grobu ovem, duh v nebu pribiva:
A ime se po svem světu proglasiva.
Vèće mi povidat od plača nij' moći:
Suze ćeš i ti dat, tere s Bogom poći.

Digitized by Google

Druga istoga Bána.

OVDI Ie zaslpan
MIkVLa ZrInskI Ban.

Delimana sina velikoga Hàma Poglavnika tatarskoga.

Ovděj' mlad Tatarin, tatarski poglavnik,
Vèloga Hàma sin, i glasovit vojnik.
Kî kud je prohadjal s mečem med kerštjane,
Mertve je ostavljal ljuto na sve strane.
U gradu bì zapert, (silom nutar vnide)
Ter davši mnogim smert zopet van izide.
Samo je vesel bil na želju pogansku,
Kad je do volje pil kervčicu kerštjansku.
Mnoge je ostavil v tudjoj zemlji pline:
Mnoge v strah postavil, i viteške sine.
Věćnika, i zeta careva jest ubil:
Jer sej' toga leta v *Kumilu* zaljubil.
Ban ga smerti dàde; careva *Kumila*
Da za njim opade, otrove je zpila.
Živ nij' mira hotil, sad' mertav miruje:
Smerti se je vkrotil, kâ straha nečuje.

Digitized by Google

Hamujvana, sina Kralja od Sirie.

Da bi mogla lěpost, al plemen čestiti,
Mladost, ali krěpost smerti obraniti,
Nebi bil pokopan u ovoj kalini,
Hamujvan Menetan kraljev sin jedini.

Amirašena velikoga Vojvode Harapskoga.

Ovdě leži Amirašen
Harapinski Vojevoda,
Od nikogar nepřestrašen,
Kot kî serdca, i kî roda
Vitežkoga poglavita
Med národí biše svita.
Ljubil ga je Car čestiti,
I njegovo hvalil viće:
Al Zrinji Ban poglaviti
Uzkrati mu žitkom sriće.
Kerv kerštjansku mnogu pròli:
Od kerštjánah pàde dòli.

Delivida Žarkovića.

Ovdě gorski medvid, zmedju jakih jedan,
Žarković Delivid pàde v tretji medan,
Turačke kervi sit, kêj' vazdar bil žedan.

Digitized by Google

Stalan kako gòra v kraljevoj dužnosti:
Světal kako zora v ratinoj tamnosti:
Konjičkoga zbora glavar od vrědnosti.
Sirije kraljića u polju je ubil:
I mnogo dětićah čestitih pogubil:
Viteztva bi svića, i Ban ga je ljubil.
Kudgod je prohodil med turske vojnike,
Kervjom je njih plodil potoke i rike:
K viteztvu sej' rodil, s viteztvom u dike.
Smerti Demirhana presilnoga dàde:
Al sám kod pogánah malo kašnje pàde.
Viteza izbrana da se pogreb znade,
Napis ruka Bana ov vitezu klàde.

Isłoga Delivida i Julìane drugarice.

Postoj putniče i čtij:
ovdě
Vojni i Vojna, aliti dva vojnika
skupa ležé,
Ne živa, jer u tělu umrihu:
Ne mertva, jer u imenu živu;

Delivid i Juliana.

Koje ljubav skùpa živěti učini,
Skupa život dahu za ljubav.

Digitized by Google

Sada ljubavi, věri, trudu, i smerti svojoj
U nebu město, cěnu, pokoj, i platju imaju.
Zemlji vojničtva, i hižtva priliku pustiše.
A tí
da im zahman spomenak nije,
reci pervo nego odideš:
počivajte v miru.

Demirhana drugoga vojvode Harapskoga.

Strahota jakosti, kâ se je deržala,
V ovom grobu kosti svoje je puštjala.
Demirhana tělo Harapov Vojvode,
Kô je Kerstu bilo na velike škode.
Tulika biše vlast u njemu, i sila,
Da je iz zemlje hrast s korenom zgulila.
Kad bi sigetska rat, na brižanjku zvana,
S Delividom dvakrat deržal je medana.
Al o tretjem pàde, da se zemlja prènu,
Gdo tu silu klàde ležati hrabrenu?
Nij' se zanašati vazdar na jakosti:
Um, i sréća rati potrěbna je dosti.

Andriana Radovana.

Stojte malo, koji šetujete mimo:
Komu ov grob stoji, pogledajte simo.

Digitized by Google

Andrian Radovan viteztva verloga,
Drugoč odkupovan od robstva turskoga.
V ovom leži grobu kerštjanskom žalostjom
Dopunivši dóbu života krěpostjom.
Prijeł je dvě sto rán, kot oči tulike,
Da š njimi vidi stran onih rajskih dike.
Dvě stotín rán prijè, kot usta tulike,
Da š njimi slast pije one rajske dike;
Ali da pročasti stvoritelja svoga
U nebeskoj vlasti, Gospodina Boga.
Ovo, koji čtite, recite 'z dragosti:
U miru lězite Radivoja kosti.

Druga istoga.

Vitez od dvě sto rán oslabljen on jaki,
Andrian Radovan leži v ovoj raki.
Smert se je bojala s jednom nevgrěšiti,
Zato je puštjala tuliko strěl iti.
Sit truda, i boja, (to je srěća kriva)
Rajskoga pokoja sad vesel uživa.

Murtuzana Paše i Ahmeta sina njegovoga.

Ovdě pod Sigetom
Leži otac sinom Murtuzan s Ahmetom.

Digitized by Google

Caru na poštenje
Tako smo se bili, da dasmo življenje.
Těla med vojnikí
Počivaju ovdě: imena u diki;
Duše v rajskoj diki.

Knesa Gašpara Alapića.

Knez Gašpar Alapić poglavita roda,
U vojnici lavić, v boju turska škoda.
Ovdě sam sahranjen do sudnjega danka,
Turskom sabljom ranjen, brez svega ostanka.
Za manom odvetak dobar glas ostaje,
I žitka sveršetak početat nastaje.
Dah život za viru; a dobih življenje:
Počivam u miru na věčno poštenje.

Velikoga Kadiašera turskoga.

Nemojte se čudit Derviši i Hože,
I drugi Musulmani.
Što me hti odsudit, i što biti može,
Da ležim med kerštjaní?
Roka nigdor svoga previdit nemore,
Srěća nij' stanovita.

Digitized by Google

Sve stvari ovoga světa se pokore
Smerti, kâ sve hita.
Po ovom hodeći Musulmani kraju,
Račite se reći: *počivaj u raju.*

Rustana Vezira.

Razumom umitjan, i rukom stanovit:
U tanaču sritjan, u dělu hrabrovit.
Nesrěću v ljubavi srěća mij' rodila,
Bila mi je k slavi, i k smerti Kumila.
Ne od sigetskih múk; a kod sigetskih vrát;
Neg od tatarskih rúk utergnuh Rustan vrat.
Deliman me zgùbi, da potlam Kumìlu
Svojom voljom ljubi, dah ju s žitkom milu.
Kîgod ovdě stane, gdě je grob Veziru,
Nek reče: *Rustane počivaj u miru.*

Idriza Vezira tatarskoga.

Ruke okervavih, a osvětlah ime:
Pomoć ja zabavih na Sigetsko brime.
Srěći sam odvratil: dah glavu za glave,
Smerti se nís' kratil rad vitežke slave.

Digitized by Google

Rahmata Golie.

Golia v životu, Samson u jakosti,
Morah pustit totu i dušu i kosti.
Mnogič deržah médan, i dobih hrabrene:
A kerštjanin jedan sám predòbi mene.
Kerštjenu kerv veće Rahmat neproliva:
Podà smerti pleće ter navčk počiva.

Petra Farkašića Poglavara Sigetskoga.

Tulike mi trude, i tuliko brěme
(Da se ljudi čude) davalo je vrěme.
U svakomu ostah nepredobljen trudu:
Na poboj s kim god stah biše mu zaludu.
Smert na me nij' truda zvan jednoga vergla,
I v onom mi uda i život je vtergla.
Trudih se za kralja, za dom, i za viru,
Za kê umrit valja, sad počivam v miru.

Alderana Vojvode Harapskoga.

Imenu Alderana,
Člověka premudroga,
Vojvode harapskoga,
Ova skrila jest dána.

Digitized by Google

Jer duhi nemili,
Koje dozval biše,
Da se za grad trudiše,
Š njim su se naplatili.
Tělu, ni duši pokoj
Zahman mu želiti nemoj.

Embrulaha lěpoga.

U kojoj Arpianine zaručnica plače.

U nesrěćan čas drugoga od pravih
Njegovih ovih pérs na boj odpravih.
Dah mu sluge, i dah ljubav k pomoći,
Sulimana kad željaše pomoći.
I moljah ga, kad se dili na vrati':
Da se svoje do ljubovce vred vrati.
Ter nisi li obećal se vratiti?
Al se veće, dušo moja, nevrati ti!
Brojih dneve i měsece v žàlosti,
Ter što vèće, sve me veće zalostí.
Nepokojna je ljubovca za milim,
Svakojemu, kî me vidi, ah milim!
Najkašnje te iskat idoh na boje,
Kojih mi se misli za te sve bojé.
Ali tužna u strašljivih ja míšljah,
Mertvoga te ovdě sastat nemišljah.

Digitized by Google

Gdě te najdoh zakopana moj dragi,
Med kerštjámí pod Sigetom u dràgi.
Ah neleži tebi ovdě lěpo tá,
Embrulahe moj predragi lěpota.
Bil si ljuto, Embrulahe moj, boje;
Ter s Horvatí, kî se boja neboje.
S Carom turskim té Horvate mneć satert,
Ali si mi s Carom ostal ti satért.
Ostali ste mertvi v prahu, i v kervi,
Hlepili ste na pravičnu jer kerv ví.
Ah zač mi te al Kralj al Ban neùze:
Ter živoga nepostavi u uze?
Nosila bih mnoge za te odkupe,
Iz sužanjstva da te nazad odkúpe.
Nego đa mi sad divojki udovi
Oslabljujući gineju údovi.
Za tobom ja žuhko cvilim, i plačém,
Větre s 'zdíšcí, vode ponavljam s plačem.
Od tvoje me Embrulahe, te bòli
Serdce moje, i dušica sva bolí.
Za te ljuba rada hoću umriti,
Kad mi dragi ljubovniče: ùmri tí.
I za tobom hoću voljno propàsti,
U doline Bulkanove propásti.
Kâ drugoga nigdar nisam imila,
Nego tebe, tebe hoću, draga i milá.

Digitized by Google

A vás prosim o putnici vi trudni,
Miloserdja, u kojemu vam trud ní.
Věčni pokoj Embrulahu prosite;
A Bog vam daj, što od Boga prosíte.

Miloša, i Mate Badanjkovićev.

Dvih bratov.

Jednaj' nás utroba dva bratca rodila,
A sréća nam groba nije razdvojila:
Jedino živismo, bismo se za viru,
Jedino umrismo, kot věrni umiru:
S tim život dobismo u nebeskom miru.

Ivana Novakovića.

Sablju okervavih, očernih, i stupih,
S kervjom se proslavih, i dobar glas kúpih.
Novaković Ivan, plemen Debeljaka,
Po krajinah spivan za dobra junaka.
Pašu Murtuzana poslah k Mahumetu,
I već Musulmánah pri gradu Sigetu.
Al pàdoh i ja tu, gdě Ban s gradom pàde.
V nebu mi Bóg za tu smert življenje dàde.

Digitized by Google

Kair Bega Vezira Mamalučkoga.

Dovedoh Mamaluke,
Mnoge sablje i luke,
Dà dám Caru u ruke
To vojničko imanje.
Al gdě mišljah dobiti,
I Kerštjane robiti,
Totu morah rob biti,
I prijet věčno stanje.
Kerštjanska zla namira
Udri me Beg Kaira
Mamalukov Vezira
Siget grad herveći.
Carevoj na věrnosti
Bil sam se věrno dosti,
Batrivil sam jakosti,
I živuć i mreći.
Kadi sam ja mněl zapét,
Totu sam ostal zapet;
Pisah se junak za pet
Zgùbi me sám jedan.
Srěća je odsudila,
Da bi grob moga tila
Sigetska zemlja bila
Kadi zgubih médan.

Digitized by Google

Koi mimo ideš, ah reci Veziru
Pervo neg' odideš: *počivaj u miru.*

Gospodina Jurja Čakovića.

Bogu vitez jaki, i kralju i domu
Leži Juraj Čaki u grobu ovomu.
Zemlji tělo, viku ime je ostavil,
A dušu u diku nebesku je spravil.

Radivoja i Juranića Vojvód.

Ovdě dva Vojvode, dva viteza ležé
Kih ljubav slobode rad' Sigetske véže.
Kroz vojsku probiše iz grada iziduć,
I mnoge pobiše po taboru iduć.
U Beč su želili do Cesara doći,
Da bi izprosili za obrambu moći.
Al kad na Tatarov ostražu dospiše,
Iz onih kotarov dalje nestupiše.
Za Lovru Radivoj, drúg za drúga pàde;
Ov i on velik broj Turák na smert dàde.
Odsěče i glavu Radivoj Veziru,
To za ljubav pravu grada i za viru:
Sad imaju slavu, i pokoj u miru.

Digitized by Google

Sámoga Juranića Vojvode.

Ovdě lěpote venac,
Ovdě junačtva kita,
Leži zemljom pokrita,
Mlad Juranić Lovrenac.

Koga, koje vidjahu,
Kruto ljubihu víle:
Kako nebeske strile,
Turci ga se bojahu.

Vílam žalost veliku
Tatari učiniše:
Bána, i Siget udriše
U ovomu vojniku.

Plače víla lěpotu,
Ban hrabrenost plače,
Siget grad pomoć jače,
A junaci dobrotu.

Tí, koi mimo ideš
Nad umeršim za viru
Reci: *Počivaj v miru*,
Pervo neg' odideš.

Digitized by Google

Andrie Gušića Glavara.

Grob dičniji zadobiti
Nisi mogal tvojoj slavi,
Neg' koga sám sebi spravi:
Gušić Andre poglaviti.
Viteški tij' glas progranil
Od Iztoka do Zapada:
Glavar buduć Peči grada,
Turkom si grad Zrinj obranil.
Pod Sigetom mnoge pobi,
Potri kola i topovom:
Pàde i sám, ali s ovom
Smertjom věčni život dòbi,
S kervjom vitez diku kupi,
Iz zemlje na nebo stupi.

Stępana Oršića.

Pàdoh od smertnih rán u sigetskom kraju:
Turskom kervjom opran sad živem u raju.

Petra Patačića.

Junak med junáki poštuvan za žíva,
Mertav v ovoj ràki Patačić počiva.

Digitized by Google

Mikule Sekulića.

Sekulić Mikula, zmaj ognjeni v ratu,
Kogaj' zemlja čula hrabrost obilatu.
Opadši za viru u ovom pogrebu
Pusti tělo v míru, s dúšom pojde k nebu.

Vuka Papratovića.

Dobi slavno ime življenja věčnoga,
Kî vitežku prime smert za dóm i Boga.
Skerbi mi v tom bihu velike, i male;
Živoga ljubihu, mertvoga me hvale.

Ilije Golema.

V imenu, i v dělu kî golem bih z'ista,
Nut kako mij' tělu dosta malo mista.

Drugih vitezov kerštjanskih sigetskih braniteljev.

Ovdě mi kerštjani věčni stán dobismo:
Kî, da se obrani Siget grad, skerbismo.
Nehtismo bit robi turskoga sinžira,
S ovimi se grobí nebo nam odpira.

Digitized by Google

Sigeta grada.

Glasan bijah dokle predobivah boje:
Glasniji sam pokle izgubih sve svoje.
Nisam već pročenjen mogal biti vikom,
Nego jesam platjen s kervjom ovulikom.
Car je svoj život dal za mê, a Ban glavu,
Caru je rok prodal grad, a Banu slavu.

Druga istoga grada.

U kojem rat govori.

Obilno jur 'z tverdín pripravnoga na 'vo Sigeta
Ratinu spoznaj moć slovinska o zemljo: nit odsle
U'aj se u hrabrenost, nit u viteško serdce, nut evo
Uz polje zjednačih tverdinu sigetsku ležeće;
Nuti, koje k žuhkoj dopeljah ja viteze smerti:
Ban s junáci ovdě, ovdě Car s Vezirí počiva.

Sverha i dospětak.

Digitized by Google

Izsvětljenje někojih rěčih.

Bašta — murus fortalitii.
Baština — haereditas.
Bditi — vigilare.
Bida, běda — aerumna.
Brina — sollicitudo.
Cić, cića — propter.
Čigov — cujus.
Članak — articulus.
Dělatelni — practicus.
Gerb — scutum gentilitium.
Globa — mulcta.
Hamet — internecio.
Konak — habitaculum, hospitium.
Kot — sicut.
Luk — arcus sagittarius.
Mito — merces.
Nač — ad quid.
Nakon — finaliter.
Obitelj — familia.
Oddiljenje — expeditio.
Oskvernuti — polluere.
Osoba — persona.
Pedepsati — castigare.
Pir — nuptiae.
Pismeno — litera.
Pobruniti — obscurari.
Potomak — successor.
Potomstvo — posteritas.
Povod — origo, derivatio.
Potvora — monstrum.
Pravilo — norma.
Prědati: někda — concuti.
Predmet — objectum.
Propást — barathrum.
Prud: někda — utilitas.
Puto — compedes.
Skrila — loculus.
Smisal — sensus.
Srědstvo — medium.
Sugradjan — concivis.
Sustanovnik — cohabitator.
Suvrěmenik — coaetaneus.
Timari — honores.
Tlačim — premo.
Učinak — effectus.
Udes — fatum.
Umětnost — ars.
Uresan — ornatus, a, um.
Utuhli — evanidus.
Uvižbani — exercitatus.
Věće, viće — consilium.
Věm, vědeti — scire.
Zanj — za njega.
Zdělanost — cultura.
Zemljopisni — geographicus.
Žertva — sacrificium.
Žertvovati — sacrificare.
Žuditi — desiderare.

Digitized by Google

Pogrèške tiska.

stran.	*redak;*	*pogreška;*	*čitaj:*
III	— 8 od zdola	— umělnost	— umětnost.
VII	— 10, 11, 12 citaj:	kad su se Turci ne samo grozili nas prozderti; da li su jošter svoje sile na istih zidinah bečkih pokušavali.	
1	— 14.	— Vitezovič	— Vitezović.
14	— 12.	— positio	— problema.
14	— 16.	— neprijatelj	— neprijatelj.
15	— 12.	— živlěti	— živěti.
21	— 8.	za stajaše pusti !	
22	— 15.	— podkapanja	— proti podkapanju.
45	— 8.	za ujidati pusti , pak čitaj *vam* město *van.*	
49	— 18.	— danas	— da nás
49	— 2. od zd.	— lž	— lz.
50	— 3. od zd.	— zamlnjeni	— zaměnjeni.
52	— 14.	— zviri	— zvěri.
68	— 7. od zd.	— služimo	— služismo.
71	— 4. od zd.	— razdiljenju	— razděljenju.
72	— 9.	— raztaniše	— razstaniše.
74	— 8.	— u ovoj	— v ovoj.
77	— 2.	— primine	— premine.
80	— 13.	— pristaše	— prestaše.
80	— 5. od zd.	— zminiti	— změniti
80	— 1. od zd.	— dlticu	— dětěcu.
84	— 2.	— ždružiste	— sdružiste.
85	— 9. od zd.	— listor	— listo'.
88	— 1. od zd.	— spivati	— zpěvati.
91	— 10.	— skazljivost	— zkazljivost.
91	— 10.	— skokom šeću	— skokom se šeću.
92	— 6.	— letu	— lětu.
98	— 5. od zd.	— lita	— lěta.
98	— 4. od zd.	— gnjizdu	— gnjězdu.
102	— 10.	— splitat	— splětat.
109	— 3. od zd.	— prigrěšenje	— pregrěšenje.
112	— 3.	— dah' něšto	— dah' mi něšto
115	— 5. od zd.	— prez	— brez.
116	— 3.	— zmini	— změni.
132	— 7. od zd.	— zalosti	— žalosti.
133	— 15.	— divojki	— děvojki.

Digitized by Google

This book

Digitized by Google

Digitized by Google

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

APR 27 '67 H

CANCELLED

Digitized by Google

Digitized by Google